

Future research on parameters affecting security and sustainable development in the border city of Kamyaran

Fereydoun Batmani¹ , Mohammad Rauf Heydarifar² *

1. Graduated in Political Geography, Payame Noor University of Kermanshah, Kermanshah, Iran.

2. Associate Professor of Political Geography, Payame Noor University, Tehran, Iran.

Received Date: 24 December 2025 Accepted Date: 03 March 2026

Abstract

Background and Objective: Border regions face serious security and development challenges. Rapid global changes have exposed these regions to new threats and opportunities. For this reason, foresight regarding these regions is of great importance. In this regard, the present study, with a futures approach, has analyzed the key role of parameters affecting security and sustainable development in the border city of Kamyaran.

Methodology: This research is applied in terms of purpose and descriptive-analytical in terms of method. Data collection tools are in the form of library sources and documents and survey (questionnaire). The research area is the city of Kamyaran. The statistical sample of this research is 40 experts in the field of urban planning and sociology.

Findings and Results: The Delphi method and the cross-effects matrix (Micmac) were used to analyze the data. The research findings showed that out of 27 parameters affecting security and sustainable development in border cities, 19 parameters were identified as key and influential, and these variables have the most and least impact on the future of security and sustainable development in the border city of Kamyaran. and finally, the results showed that in terms of direct impact, the parameters of terrorist threats, unemployment rate, and crime rate are in the first to third positions with scores of 71, 66, and 65, respectively, and the parameters that have an indirect impact on security and sustainable development in the border city of Kamyaran are terrorist threats, crime rate, and unemployment rate with scores of 160,403, 151,603, and 147,612, respectively. The general results of this research showed that the border city of Kamyaran is in a critical situation in terms of security and sustainable development. However, the findings of this study can serve as a valuable guide for decision-makers, planners, and investors to take appropriate measures to create a brighter future for this city.

Keywords: Sustainable security, sustainable development, futures studies, MICMAC, Kamyaran city.

* Corresponding Author: amirhidry123@webmail.pnu.ac.ir

Cite this article: Batmani, F. and Heidari Far, M. R. (2027). Future research on parameters affecting security and sustainable development in the border city of Kamyaran. *Journal of Sustainable Urban & Regional Development Studies (JSURDS)*, 7(2), 474-497.

آینده پژوهی پارامترهای مؤثر بر امنیت و توسعه پایدار در شهر مرزی کامیاران

فریدون باتمانی^۱، محمد رئوف حیدری^{۲*}

۱- دانش آموخته جغرافیای سیاسی، دانشگاه پیام نور واحد کرمانشاه، کرمانشاه، ایران.

۲- دانشیار جغرافیای سیاسی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۱۰/۰۳ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱۲/۱۲

چکیده

زمینه و هدف: مناطق مرزی با چالش‌های جدی امنیتی و توسعه‌ای روبرو هستند. تغییرات سریع جهانی، این مناطق را در معرض تهدیدات و فرصت‌های جدید قرار داده است. به همین دلیل، آینده‌نگری در مورد این مناطق از اهمیت بسیار بالایی برخوردار است در همین راستا پژوهش حاضر با رویکرد آینده‌پژوهی، به تحلیل نقش کلیدی پارامترهای مؤثر بر امنیت و توسعه پایدار در شهر مرزی کامیاران پرداخته است. روش‌شناسی: این پژوهش با هدف کاربردی و روش توصیفی-تحلیلی انجام شده است. داده‌ها از طریق منابع کتابخانه‌ای و پرسشنامه جمع‌آوری شده‌اند. شهر کامیاران به عنوان محدوده مطالعاتی انتخاب شده و ۴۰ نفر از متخصصان برنامه‌ریزی شهری و جامعه‌شناسی به عنوان نمونه آماری در نظر گرفته شده‌اند.

یافته‌ها و نتایج: برای تحلیل داده‌ها، از روش دلفی و ماتریس اثرات متقابل (میک‌مک) استفاده شد. نتایج نشان داد که از میان ۲۷ عامل مؤثر بر امنیت و توسعه پایدار در شهرهای مرزی، ۱۹ عامل به عنوان عوامل کلیدی و مؤثر شناسایی شدند. این متغیرها بیشترین تأثیرگذاری و کمترین تأثیرپذیری را بر آینده امنیت و توسعه پایدار در شهر مرزی کامیاران دارند. در نهایت نتایج مطالعات نشان داد از لحاظ تأثیرگذاری مستقیم پارامترهای تهدیدات تروریستی، نرخ بیکاری و میزان جرم و جنایت به ترتیب با امتیاز ۷۱، ۶۶ و ۶۵ به ترتیب در جایگاه‌های اول تا سوم و پارامترهای که تأثیری غیرمستقیم بر امنیت و توسعه پایدار در شهر مرزی کامیاران دارند تهدیدات تروریستی، میزان جرم و جنایت و نرخ بیکاری به ترتیب با امتیازهای ۱۶۰۴۰۳، ۱۵۱۶۰۳ و ۱۴۷۶۱۲، سه عامل اصلی و برجسته در بین عوامل مؤثر بر امنیت و توسعه پایدار در شهر مرزی کامیاران شناخته شده‌اند. نتایج کلی این پژوهش نشان داد که شهر مرزی کامیاران در حوزه امنیت و توسعه پایدار در وضعیت بحرانی قرار دارد. با این حال، یافته‌های این تحقیق می‌تواند به عنوان یک راهنمای ارزشمند برای تصمیم‌گیران، برنامه‌ریزان و سرمایه‌گذاران عمل کند تا با اتخاذ تدابیر مناسب، آینده‌ای روشن‌تر برای این شهر رقم بزنند.

کلیدواژه‌ها: امنیت پایدار، توسعه پایدار، آینده پژوهی، MICMAC، شهر کامیاران.

* نویسنده مسئول: amirhidry123@webmail.pnu.ac.ir

ارجاع به مقاله: باتمانی، فریدون و حیدری، محمد رئوف. (۱۴۰۵). آینده پژوهی پارامترهای مؤثر بر امنیت و توسعه پایدار در شهر مرزی کامیاران. فصلنامه مطالعات توسعه پایدار شهری و منطقه‌ای، ۷(۲)، ۴۷۴-۴۹۷.

مقدمه و بیان مسأله

در عصر حاضر، با گسترش شهرنشینی و افزایش نگرانی‌ها درباره امنیت در مناطق شهری، تأمین امنیت به‌ویژه در مناطق مرزی به یکی از چالش‌های اصلی دولت‌ها تبدیل شده است (صفرعلیزاده و همکاران، ۱۴۰۲: ۵۱). در واقع امنیت، اساسی‌ترین عنصر برای بقا و پیشرفت هر کشور و ملتی است و دغدغه اصلی دولت‌ها، تأمین امنیت برای شهروندانشان است. بدون امنیت، حتی در سطحی نسبی، نمی‌توان به رفاه عمومی، رشد و توسعه جوامع امیدوار بود. (قربانی سپهر و همکاران، ۱۳۹۸: ۱۱۳). بنابراین با توجه به اهمیت امنیت در روند توسعه می‌توان گفت که توسعه ناموزون و نابرابری‌های منطقه‌ای، تهدید جدی برای امنیت و پایداری کشورها محسوب می‌شوند. وقتی برخی مناطق از کشور از توسعه و امکانات محروم باشند، احساس محرومیت و نارضایتی در میان ساکنان آن مناطق افزایش می‌یابد. این احساسات منفی می‌توانند به ناآرامی‌های اجتماعی، قومی و منطقه‌ای دامن زده و در نهایت به تضعیف انسجام ملی و کاهش امنیت کشور بیانجامند (Leuprecht et al, 2022: 132).

وجود نابرابری‌های فضایی بین مناطق مختلف جغرافیایی می‌تواند شکاف‌های سیاسی، اقتصادی و اجتماعی را عمیق‌تر نماید (موسوی و همکاران، ۱۳۹۵: ۵۶). در واقع توسعه ثمره‌ی تحولات طولانی مدت است که با امنیت روابط متقابلی دارند (Liu et al, 2023: 296). بدون توسعه، امنیت عینی نمی‌یابد. از سوی دیگر مسئله این است که بدون امنیت نیز توسعه امکان‌پذیر نیست (Sapiro, 2017). امنیت و احساس امنیت، لازمه‌ی بقا و تداوم هر جامعه‌ای است. به عبارت دیگر، حیات و پویایی هر جامعه‌ای به میزان حفظ و ارتقای امنیت و احساس امنیت در میان افراد آن جامعه بستگی دارد. که وجود آن موجب ثبات جامعه می‌شود و در آغاز قرن بیست‌ویکم بسیاری از کشورهای جهان با تهدیدات و چالش‌های امنیتی بسیار پیچیده‌ای روبرو هستند (Wagner, 2021). به طوری که امنیت به عرصه‌ای تبدیل شده است که نقش بسیار مهمی در روابط عمودی بین ارتباطات سیاسی و افقی بین مکان‌ها ایفا می‌کند (Tulumello, 2018: 1138).

در واقع امروزه، توسعه و امنیت به دو مفهوم کلیدی برای ملت‌ها تبدیل شده‌اند و رابطه پیچیده و بحث‌برانگیز بین آن‌ها در محافل آکادمیک و سیاست‌گذاری مورد توجه قرار گرفته است. توسعه، فرآیندی چندبعدی است که نیازمند تغییرات اساسی در ساختارهای اجتماعی، دیدگاه‌های عمومی و نهادهای ملی، همراه با کاهش نابرابری، رشد اقتصادی و از بین رفتن فقر است. امنیت، مفهومی گفتمانی و ذهنی است که دامنه آن مستقیماً به جهان‌بینی و درک نخبگان و مردم از آسیب‌پذیری و تهدید مرتبط است. (خلیلی و همکاران، ۱۳۹۸: ۵۵۴). به همین دلیل اندیشمندان به لحاظ نظری تلاش بسیاری جهت برقراری این نسبت در کشورهای در حال توسعه مانند ایران نیز با توجه به غلبه رویکردهای امنیتی و اولویت امنیت نسبت به توسعه کرده‌اند (خلیلی و همکاران، ۱۳۹۸: ۵۴۸). به طوری که باید گفت این دو مفهوم، امنیت و توسعه، به طور جدایی‌ناپذیر به هم پیوسته‌اند؛ به طوری که دستیابی به توسعه بدون امنیت و برقراری امنیت بدون توسعه، امری غیرممکن تلقی می‌شود. این پیوستگی در سطوح مختلف محلی، ملی، منطقه‌ای و جهانی قابل مشاهده است. (Tadjbakhsh, 2021: 10).

مرزهای مطمئن به عنوان یکی از مهم‌ترین ارکان تأمین امنیت، که اساسی‌ترین و فراگیرترین نیاز بشری است، شناخته می‌شوند (جبارنژاد و همکاران، ۱۳۹۸: ۸۵). این مرزها، نه تنها به عنوان مولفه‌ای از امنیت و قدرت هر کشور محسوب می‌شوند، بلکه نقش اهرم مهمی در سیاست حسن همجواری، متغیری تاثیرگذار در سیاست خارجی، و در نهایت، عاملی برای بهبود جایگاه کشور در نظام بین‌المللی ایفا می‌کنند. (اخباری و همکاران، ۱۳۹۹: ۱۹۲). وجود امنیت در مرزها یکی از عوامل اصلی توسعه در ابعاد اقتصادی، سیاسی و اجتماعی- فرهنگی است (حسین‌پور و موسوی، ۱۴۰۳: ۳). که به عنوان حفظ و گسترش امنیت در مناطق مرزی، به ویژه در کشورهایی با مرزهای طولانی مشترک، همواره یکی از مهم‌ترین چالش‌های پیش روی مسئولان بوده است (Cote-Boucher et al, 2014: 196). امنیت مناطق مرزی، به ویژه به عنوان زیربنای استحکام آمایش سرزمین، از اهمیت بالایی برخوردار است. مسائل مرتبط با امنیت پایدار در این مناطق، با توجه به تاثیر مستقیم اختلافات و ناامنی‌های مرزی بر امنیت ملی، از حساسیت ویژه‌ای برخوردار است. (جلالیان، ۱۳۹۸: ۶۱).

در همین راستا می‌توان گفت با وجود اهمیت امنیت در مناطق مرزی، تحولات ژئوپلیتیک و اقتصادی جهانی، مناطق مرزی را به کانون توجه پژوهشگران تبدیل کرده است (مرادی و همکاران، ۱۳۹۹: ۵۷۱). که توسعه پایدار این مناطق، به دلیل اهمیت فزاینده امنیت ملی و اقتصادی کشورها، بیش از پیش مورد توجه قرار گرفته است. با این حال، عدم توازن توسعه‌ای در این مناطق، ناشی از ویژگی‌های خاص جمعیتی، زیرساختی و صنعتی آنها، پتانسیل‌های موجود را به شدت محدود کرده است (Bobrovskaya et al, 2019: 293). در واقع برای عبور از چالش‌های مدیریت و برنامه‌ریزی شهری، نیازمند اتخاذ رویکردی جامع و آینده‌نگر هستیم. این رویکرد باید شامل نگرش‌های بلندمدت، بهره‌گیری از روش‌های هنجاری و کیفی، توجه به پیوستگی فضایی مقیاس‌ها، در نظر گرفتن عدم قطعیت‌ها، توجه به پیچیدگی مسائل محلی و منطقه‌ای، استفاده از رویکردهای بین‌رشته‌ای و فرارشته‌ای، مشارکت همگانی و تلاش برای دستیابی به اولویت‌های مورد توافق و سازوکارهای اجتماعی باشد (Bibri, 2018).

آینده‌نگاری به دلیل دارا بودن رویکردهای مختلف برای مقابله با عدم قطعیت‌ها و همچنین با در نظر داشتن انواع نگرش‌های مشارکتی جهت تصمیم‌سازی و تصمیم‌گیری وجود نظریه‌های قوی در مقابله با پیچیدگی‌ها خواهد توانست در این زمینه مشارکت‌سازنده داشته باشد (Fernandez-Gell, 2016).

شهرهای مرزی مانند کامیاران به دلیل موقعیت جغرافیایی خاص خود، با مجموعه پیچیده‌ای از چالش‌ها و فرصت‌ها مواجه هستند. از یک سو، این شهرها به عنوان دروازه‌های ورود و خروج کالا و افراد، نقش مهمی در اقتصاد ملی ایفا می‌کنند و از سوی دیگر، به دلیل قرارگیری در مناطق مرزی، با مسائل امنیتی و اجتماعی خاصی روبرو هستند. در عین حال، توسعه پایدار به عنوان یک رویکرد جامع برای بهبود کیفیت زندگی شهروندان و حفاظت از محیط زیست، به ویژه در مناطق مرزی که اغلب با چالش‌های توسعه مواجه هستند، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. با توجه به تغییرات سریع محیطی، اجتماعی و اقتصادی در سطح جهانی و منطقه‌ای، پیش‌بینی آینده و شناسایی عوامل موثر بر امنیت و توسعه پایدار در شهرهایی مانند کامیاران، امری ضروری است. عدم توجه به این موضوع می‌تواند منجر به اتخاذ تصمیمات نادرست و در نتیجه، بروز مشکلات جدی در آینده شود.

در واقع آینده‌پژوهی برای شهری مانند کامیاران، به عنوان یک ابزار استراتژیک حیاتی است. با شناسایی دقیق عوامل موثر بر توسعه پایدار و امنیت، می‌توان برنامه‌ریزی‌های دقیقی برای بهبود کیفیت زندگی شهروندان، پیشگیری از بحران‌های احتمالی، و جذب سرمایه‌گذاری انجام داد. این رویکرد، به شهر کمک می‌کند تا در مسیر توسعه‌ای قرار گیرد که همزمان منافع اقتصادی، اجتماعی و زیست‌محیطی را تامین کند و در نهایت، شهری پایدارتر و امن‌تر را برای نسل‌های آینده به ارمغان آورد. به عبارت دیگر، آینده‌پژوهی به مدیران شهری این امکان را می‌دهد تا با پیش‌بینی آینده، تصمیمات آگاهانه‌تری اتخاذ کنند و برای چالش‌ها و فرصت‌های پیش رو آماده باشند.

از این رو، پژوهش حاضر سعی دارد بر اساس نیاز به برنامه‌ریزی در حوزه امنیت و توسعه پایدار در شهرمرزی کامیاران انجام گردد تا ضمن مشخص کردن امنیت و توسعه پایدار، وضعیت این مؤلفه‌ها در سطح شهر تبیین شود و از طریق رویکرد آینده‌پژوهی مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار و چگونگی تأثیرگذاری و میزان این عوامل بر یکدیگر و بر وضعیت آینده -شهر مرزی کامیاران به لحاظ امنیت و توسعه پایدار شهری شناسایی شود. با توجه به آنچه ذکر گردید پژوهش حاضر با هدف ارزیابی نقش امنیت و توسعه پایدار در شهرهای مرزی مبنی بر رویکرد آینده‌پژوهی در راستای پاسخگویی به پرسش زیر انجام گرفته است: پیش‌بینی امنیت و توسعه پایدار و مؤثر امنیت و توسعه پایدار بر اساس رویکرد آینده‌پژوهی در شهرمرزی کامیاران کدامند؟

مبانی نظری پژوهش

در این بخش ابتدا مفاهیم امنیت پایدار، امنیت مرزی و توسعه پایدار به طور دقیق تعریف شده و سپس به بررسی ابعاد مختلف ارتباط بین این دو مفهوم و مناطق مرزی پرداخته می‌شود.

امنیت و امنیت مرزی

امنیت، به عنوان یک مفهوم بنیادین، با حیات و بقای انسان گره خورده است. این مفهوم، که در گذر زمان و مکان دستخوش تحولات می‌شود، نه تنها به معنای نبود تهدید است، بلکه شامل بهره‌برداری بهینه از فرصت‌ها نیز می‌شود. به عبارت دیگر، امنیت، یک حالت پویا و متغیر است که در آن، کاهش تهدیدها و افزایش فرصت‌ها، به طور همزمان دنبال می‌شود. محتوای جغرافیایی امنیت با توجه به شرایط زمان و مکان تغییر می‌کند کند (رحمتی و محمدی حمیدی، ۱۳۹۶: ۳۳۸). بنابراین، برای دستیابی به امنیت پایدار، لازم است که به طور مستمر تهدیدات جدید شناسایی شده و فرصت‌های نوین مورد بهره‌برداری قرار گیرند. در واقع، امنیت، در اصل، به معنای از بین بردن خطرات فعلی و احتمالی، و نیز بهره‌گیری بهینه از فرصت‌های موجود است. بنابراین، دو عنصر اساسی امنیت، تهدید و فرصت هستند، و برای رسیدن به امنیت، لازم است که از تهدیدات تا حد ممکن رهایی یافته و از فرصت‌ها به نحو مؤثر استفاده شود. (هاشمی و همکاران، ۱۳۹۸: ۲۰۲).

امنیت مرزی، به طور خلاصه، به معنای اعمال قانون در مرزها، کنترل تردد قانونی افراد و کالاها، و جلوگیری از هرگونه فعالیت غیرقانونی است. این نوع امنیت، زیربنای امنیت داخلی کشور محسوب می‌شود، چرا که هرگونه ناامنی در مرزها می‌تواند به سرعت به سایر حوزه‌های اقتصادی، فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و نظامی کشور سرایت کند. در مقابل، امنیت مطلوب مرزی می‌تواند نقش مهمی در تأمین امنیت داخلی کشور ایفا کند. امنیت و مرز دو مقوله غیر قابل جدا از همدیگر هستند و یکی از فلسفه اصلی به وجود آمدن مفهوم مرز مفهوم امنیت در برابر تهدیدات بوده است (ریاضی، ۱۴۰۱: ۳۲۲).

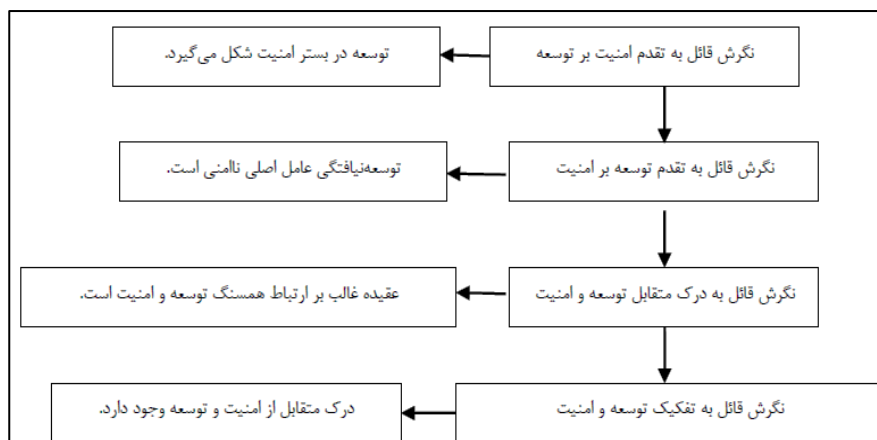
امنیت مرزی، سنگ بنای امنیت ملی است؛ ناامنی در مرزها، مانند یک بیماری مسری، به سرعت به تمام ارکان جامعه، از اقتصاد و فرهنگ گرفته تا سیاست و نظام دفاعی، سرایت می‌کند. در مقابل، مرزهای امن و کنترل‌شده، همچون سدی محکم، از نفوذ تهدیدات جلوگیری کرده و زمینه را برای امنیت و آرامش در سراسر کشور فراهم می‌آورند (احمدی و همکاران، ۱۳۹۵: ۲۲۷).

توسعه و توسعه پایدار

توسعه، فراتر از رشد اقتصادی، فرآیندی جامع است که هدف آن بهبود کیفیت زندگی در تمام ابعاد است. (ملکی و شریفی، ۱۳۹۶: ۲۵). این مفهوم، که از دیرباز دغدغه جوامع بشری بوده، امروزه با تأکید بر عدالت اجتماعی، مشارکت مردمی، آزادی‌های مدنی، حق انتخاب، و توجه به منابع طبیعی و انسانی، به عنوان یک مفهوم مقایسه‌ای در نیم قرن اخیر، به موضوعی محوری در مباحث گوناگون تبدیل شده است (بهرامی جاف و همکاران، ۱۴۰۰: ۵۱۶). بنابراین توسعه، فراتر از یک تغییر اقتصادی ساده، فرآیندی چندبعدی است که شامل بازسازی و هدایت اقتصاد و سیستم‌های اجتماعی، همراه با افزایش درآمد و بهره‌وری جامعه می‌شود. این فرایند، تغییرات بنیادی در ساختار سازمان‌ها، جوامع و مدیریت‌ها، و همچنین تحول در دیدگاه‌ها، سنت‌ها و باورهای مردم را در بر می‌گیرد. (پرنبان و همکاران، ۱۳۹۶: ۱۷۴).

این تغییرات در تعریف توسعه، با مفهوم توسعه پایدار رابطه‌ای تنگاتنگ دارند، زیرا هدف توسعه پایدار دستیابی به سطوح بالاتر رشد اجتماعی و اقتصادی است، در حالی که شرایط محیط زیست طبیعی را بهبود می‌بخشد یا دست کم از تخریب آن جلوگیری می‌کند (Pawlewicz et al, 2019: 2).

توسعه پایدار، مفهومی است که بر تأمین نیازها و ارتقای کیفیت زندگی انسان در حال حاضر، بدون آسیب رساندن به توانایی نسل‌های آینده برای برآوردن نیازهایشان تأکید دارد. این رویکرد، که در گزارش برانت لندن در سال ۱۹۸۷ با عنوان «آینده مشترک ما» به تفصیل شرح داده شد، به دنبال ایجاد تعادل بین نیازهای منطقی نسل حاضر و حفظ منابع برای نسل‌های آینده است و در حقیقت، بیانگر نوعی رابطه مسئولانه بین انسان و طبیعت در مقیاس جهانی است (رستمعلی‌زاده، ۱۳۹۷: ۱۴۲). در واقع ویگرد توسعه پایدار، به عنوان جدیدترین و جامع‌ترین دیدگاه در زمینه توسعه، بر پایه نگرانی‌های اساسی جامعه بشری و نیاز به امنیت شکل گرفته است؛ زیرا ارتباط تنگاتنگ بین امنیت و توسعه به اثبات رسیده است (فرجی زاده و همکاران، ۱۳۹۸: ۷۶). در شکل (۱) نگرش‌های حاکم در رابطه با توسعه و امنیت مناطق مرزی ارائه شده است.

شکل (۱). نگرش‌های حاکم در رابطه با توسعه و امنیت مناطق مرزی. منبع: هاشمی و نصرتی، ۱۴۰۱: ۱۵۸.

مناطق مرزی و ارتباط بین مناطق مرزی و امنیت و توسعه پایدار

مناطق مرزی، که شامل شهرها، روستاها و جوامع انسانی مجاور مرزها می‌شوند، اغلب به دلیل دوری از مراکز اصلی کشور، با چالش‌های توسعه و محرومیت مواجه هستند. این مناطق، که در واقع دورافتاده‌ترین نقاط کشور محسوب می‌شوند، معمولاً در زمره عقب‌مانده‌ترین و محروم‌ترین بخش‌های کشور قرار می‌گیرند (عبدالهی و همکاران، ۱۴۰۳: ۱۴۷). در واقع مناطق مرزی، با وجود پتانسیل‌های فراوان، اغلب مورد غفلت واقع می‌شوند. توسعه و امنیت در این مناطق رابطه‌ای دوسویه دارند؛ مناطق توسعه‌یافته از ضریب امنیتی بالاتری برخوردارند. (بهرامی جاف و همکاران، ۱۴۰۰: ۵۱۱) و به دلیل همجواری با کشورهای خارجی و شرایط جغرافیایی و سیاسی خاص، دارای ویژگی‌های منحصر به فردی هستند که جزء جدایی‌ناپذیر آن‌ها محسوب می‌شوند. (صابر و همکاران، ۱۳۹۷: ۴۵). ویژگی‌های منحصر به فرد مناطق مرزی، که ناشی از همجواری با کشورهای خارجی و شرایط جغرافیایی و سیاسی خاص است، تأثیر مستقیمی بر روند توسعه این مناطق دارد. عدم توجه به این ویژگی‌ها می‌تواند به نتایج منفی در توسعه و امنیت این مناطق منجر شده و به عنوان مانعی برای پیشرفت عمل کند (رضازاده و همکاران، ۱۳۹۳: ۵۵).

ارتباط تنگاتنگ و متقابل بین امنیت و توسعه پایدار، به ویژه در مناطق مرزی، به عنوان یک اصل پذیرفته شده در مطالعات توسعه و امنیت مطرح است. تحقیقات نشان می‌دهند که توسعه نیافتگی، به خصوص در مناطق مرزی، می‌تواند بستر مناسبی برای بروز ناامنی‌های مختلف از جمله مهاجرت‌های گسترده، بی‌ثباتی و حتی تهدیدات امنیتی فرامرزی فراهم آورد. از سوی دیگر، امنیت پایدار، محیطی مساعد برای سرمایه‌گذاری، رشد اقتصادی و بهبود کیفیت زندگی فراهم می‌کند و به این ترتیب، به عنوان یک عامل کلیدی در توسعه پایدار محسوب می‌شود در مناطق مرزی، این رابطه حتی پیچیده‌تر و حساس‌تر است. عدم توسعه در این مناطق می‌تواند منجر به خالی شدن جمعیت، کاهش فعالیت‌های اقتصادی و در نهایت، افزایش آسیب‌پذیری آن‌ها در برابر تهدیدات امنیتی شود. همچنین، این وضعیت می‌تواند به افزایش فشار بر مناطق مرکزی و ایجاد مشکلات امنیتی در آن مناطق نیز منجر شود. (رضازاده و همکاران، ۱۳۹۴: ۴۹).

در واقع امنیت و توسعه، مفاهیمی به هم پیوسته و لازم و ملزوم یکدیگرند؛ مناطق مرزی، به عنوان نقاط کلیدی در حفظ امنیت پایدار کشور، نیازمند توجه ویژه هستند. برای این منظور، شناسایی و رفع اختلافات فضایی-جغرافیایی و ناعدالتی‌های توسعه‌ای که منجر به چالش‌های امنیتی در این مناطق می‌شوند، امری ضروری است. (قاسمی و همکاران، ۱۳۹۹: ۶۳). بنابراین هر اقدامی که بر امنیت یا توسعه مناطق مرزی تأثیر بگذارد، به میزان متفاوتی بر توسعه و امنیت ملی اثر می‌گذارد و متقابلاً، توسعه و امنیت مناطق مرزی نیز از اقدامات ملی تأثیر می‌پذیرند. به بیان ساده‌تر، توسعه مناطق مرزی نقشی کلیدی در تحقق امنیت جامع در کل جامعه ایفا می‌کند (Leuprecht et al, 2022: 154).

دیدگاه ها و نظریه‌های امنیت و توسعه پایدار مناطق مرزی

مطالعات توسعه مناطق مرزی، از دیرباز موضوعی جذاب برای پژوهشگران بوده است. در این حوزه دیدگاه‌های سنتی و جدید و نظریه‌های مختلفی همچون مکان مرکزی کریستالر، قطب رشد، توسعه قطبی و غیره، به عنوان چارچوب‌های تحلیلی مورد استفاده قرار گرفته‌اند. هر یک از این نظریه‌ها با توجه به ویژگی‌های خاص مناطق مرزی و پیچیدگی‌های موجود در آن‌ها، رویکردهای متفاوتی را ارائه می‌دهند. که در جدول (۱) به بررسی این نظریه‌ها پرداخته می‌شود.

جدول(۱). دیدگاه ها و نظریه‌های امنیت و توسعه پایدار مناطق مرزی

نوع دیدگاه و نظریه	تشریح دیدگاه و نظریه
دیدگاه سنتی	در این دیدگاه، امنیت به عنوان غیاب تهدید در نظر گرفته می‌شود و توسعه به عنوان یک فرآیند اقتصادی خطی تعریف می‌شود. در این رویکرد، امنیت مرزی عمدتاً از طریق اقدامات نظامی و امنیتی تأمین می‌شود.
دیدگاه جدید	در این دیدگاه، امنیت و توسعه به عنوان دو مفهوم مرتبط و متأثر از یکدیگر در نظر گرفته می‌شوند. توسعه پایدار به عنوان راهکاری برای کاهش ناامنی و ایجاد ثبات در مناطق مرزی مطرح می‌شود
نظریه قطب رشد	این نظریه با تمرکز بر توسعه صنعتی در مراکز مشخص و گسترش تدریجی اثرات آن به مناطق پیرامونی، تصویری از توسعه نامتوازن و ایجاد شکاف بین مناطق مرکزی و مرزی ارائه می‌دهد. در این نظریه، مناطق مرزی اغلب به دلیل فاصله از قطب رشد، از کمترین بهره‌مندی از توسعه برخوردارند و به مناطق محروم تبدیل می‌شوند. این وضعیت نه تنها به عدم توسعه پایدار در مناطق مرزی منجر می‌شود، بلکه می‌تواند به ایجاد ناامنی، مهاجرت و سایر چالش‌های اجتماعی و اقتصادی در این مناطق دامن زند. بنابراین، قطب‌زایی صنعتی، اگرچه ممکن است به رشد اقتصادی در مناطق مرکزی کمک کند، اما می‌تواند به افزایش شکاف‌های توسعه‌ای و تشدید ناامنی در مناطق مرزی منجر شود. برای دستیابی به توسعه پایدار و امنیت پایدار در مناطق مرزی، ضروری است که از رویکردهای توسعه‌ای متعادل‌تری استفاده شود که به جای تمرکز بر قطب‌های رشد، بر توسعه همه‌جانبه و پایدار همه مناطق تأکید کند. همچنین، باید به نقش عوامل سیاسی، اجتماعی و فرهنگی در توسعه مناطق مرزی توجه شود و سیاست‌هایی اتخاذ شود که به کاهش شکاف‌های توسعه‌ای و تقویت امنیت در این مناطق کمک کند.
نظریه توسعه قطبی	این نظریه بر ایجاد قطب‌های رشد در مناطق مرزی برای جذب سرمایه و ایجاد اشتغال تمرکز دارد.
نظریه توسعه پایدار	این نظریه بر حفظ تعادل بین رشد اقتصادی، عدالت اجتماعی، و حفاظت از محیط زیست در مناطق مرزی تأکید دارد.
نظریه مکان مرکزی کریستالی	نظریه مذکور، با برجسته‌سازی وابستگی متقابل مناطق مرزی به مراکز خدماتی و قابلیت انتخاب آن‌ها در این وابستگی، یک چارچوب تحلیلی پیچیده و پویا برای بررسی این مناطق ارائه می‌دهد. این نظریه به روشنی نشان می‌دهد که عوامل طبیعی، انسانی و سیاسی، به‌طور هم‌زمان بر شکل‌گیری و تغییر مرزهای مناطق نفوذ تأثیرگذار هستند و این تغییرات، مستقیماً بر امنیت و توسعه پایدار این مناطق اثر می‌گذارند. وجود سلسله مراتب خدماتی در مناطق مرزی، ضمن ایجاد فرصت‌های توسعه، چالش‌هایی را نیز به همراه دارد. برای دستیابی به توسعه پایدار و امنیت پایدار در این مناطق، ضروری است که سیاست‌های توسعه‌ای با در نظر گرفتن پیچیدگی‌های موجود و با رویکردی جامع و فراگیر تدوین شوند. این سیاست‌ها باید بر تقویت زیرساخت‌ها، بهبود خدمات عمومی، کاهش نابرابری‌ها و ارتقای مشارکت جوامع محلی متمرکز باشند تا بتوانند به اهداف توسعه پایدار و امنیت پایدار در مناطق مرزی دست یابند.

منبع: (Mendoza Cota 2017. Bobrovskaya, 2019. Bibri, 2018. Sulistiani et al, 2024).

تحلیل تطبیقی این نظریه‌ها نشان می‌دهد که هرچند هر کدام از آن‌ها جنبه‌هایی از توسعه مناطق مرزی را تبیین می‌کنند، اما هیچ‌کدام به تنهایی قادر به ارائه یک تصویر کامل و جامع از این مناطق نیست. برای مثال، نظریه مکان مرکزی کریستالر در حالی که به اهمیت شبکه‌های شهری و خدماتی در مناطق مرزی می‌پردازد، از نقش عوامل سیاسی و تاریخی غافل است. از سوی دیگر، نظریه قطب رشد نیز با تمرکز بر نقش شهرهای بزرگ در توسعه مناطق مرزی، به اندازه کافی به نقش مناطق روستایی و جوامع محلی توجه نمی‌کند (Sulistiani & Suardi, 2024: 753). در نتیجه، برای درک بهتر توسعه مناطق مرزی، ضروری است که از یک

رویکرد چندگانه استفاده شود. این رویکرد باید با در نظر گرفتن ویژگی‌های خاص هر منطقه مرزی و تلفیق عناصر مختلف نظریه‌های موجود، به ارائه یک مدل جامع و کاربردی برای توسعه این مناطق کمک کند.

پیشینه پژوهش

با توجه به اهمیت این مسئله، در طی سال‌های اخیر پژوهشگران و محققان داخلی و خارجی در زمینه امنیت و توسعه پایدار در شهر مرزی به تحقیقاتی پرداخته‌اند که در جدول (۲) به بررسی این پیشینه‌ها پرداخته شده است.

جدول (۲). بررسی پیشینه‌های تحقیق

محققان (سال)	عنوان	نتایج
بهرامی جاف و همکاران (۱۴۰۳)	آینده پژوهی توسعه پایدار در شهرهای مرزی بر اساس رویکرد حکمروایی شهری شهر مرزی سردشت	نتایج نشان داد که هشت عامل کلیدی، از جمله نگرش مثبت به کار گروهی، هماهنگی برنامه‌های سازمان‌های شهری، تعامل سازنده بین نهادهای دولتی و خصوصی، پاسخگویی مسئولان به شهروندان، شایسته‌سالاری در مدیریت شهری، مشارکت‌جویی در تصمیم‌گیری‌ها، توزیع عادلانه امکانات و بی‌طرفی مدیران، به عنوان مهم‌ترین عوامل تحقق توسعه پایدار در حوزه حکمروایی شهری سردشت شناسایی شده‌اند. با این حال، بررسی سناریوهای آینده نشان می‌دهد که احتمال بروز بحران در مسیر توسعه پایدار این شهر، به ویژه در حوزه حکمروایی شهری، بسیار محتمل است
حسین‌پور و موسوی (۱۴۰۳)	الگوی راهبردی توسعه و امنیت پایدار مناطق مرزی و نقش آن در رقابت‌پذیری منطقه‌ای، استان آذربایجان غربی	نتایج پژوهش آن‌ها نشان داد عوامل کلیدی تأثیرگذار بر توسعه و پایداری امنیت در منطقه آذربایجان غربی به ترتیب عبارتند از: وجود بازارچه‌های مرزی و تحول در کسب‌وکار مردم با امتیاز ۵۹.۵، قدرت نظامی ایران و آمایش مناسب نیروهای مسلح با امتیاز ۵۷.۵ و توجه ویژه دولت به مسأله امنیت و نظارت دقیق نیروهای انتظامی و مرزبانی با امتیاز ۴۶.۵. این عوامل نشان می‌دهند که رونق اقتصادی ناشی از بازارچه‌های مرزی، قدرت نظامی کشور و همچنین توجه ویژه دولت به مقوله امنیت، نقش محوری در تأمین امنیت پایدار و توسعه منطقه‌ای ایفا می‌کنند.
مودودی ارخودی (۱۴۰۱)	ایجاد امنیت پایدار در روستاهای مرزی برحسب فاصله از مرز	نتایج پژوهش نشان داد که اگرچه روستائیان مرزی از وضعیت اقتصادی خود رضایت چندانی ندارند، اما تحلیل‌های آماری به وضوح نشان می‌دهد که این شاخص نقش بسیار مهمی در احساس امنیت آن‌ها ایفا می‌کند. به عبارت دیگر، بهبود وضعیت اقتصادی روستاهای مرزی می‌تواند به طور چشمگیری به افزایش احساس امنیت در این مناطق کمک کند. با توجه به این یافته، سرمایه‌گذاری در بخش کشاورزی و ارائه الگوهای نوین کشت و آبیاری، به عنوان راهکاری موثر برای بهبود وضعیت اقتصادی و در نتیجه افزایش امنیت در روستاهای مرزی پیشنهاد می‌شود.
زالی و همکاران (۱۴۰۰)	بررسی رابطه متقابل امنیت و توسعه در مناطق مرزی ایران، شهرستان‌های استان سیستان و بلوچستان	مطالعات انجام شده ارتباط تنگاتنگ بین امنیت و توسعه را به روشنی نشان می‌دهد. به عبارت دیگر، هرگونه تغییر در وضعیت امنیتی یک منطقه، تأثیر مستقیمی بر روند توسعه اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی آن خواهد داشت و بالعکس. این ارتباط دوسویه به حدی قوی است که می‌توان گفت ۶/۹۱ درصد از توسعه استان مورد مطالعه را می‌توان با تمرکز بر بهبود شاخص‌های امنیتی تبیین کرد. یافته‌های این پژوهش نشان می‌دهد که سرمایه‌گذاری در حوزه امنیت نه تنها به معنای صرف هزینه‌های اضافی نیست، بلکه یک سرمایه‌گذاری سودآور بوده و می‌تواند منجر به رشد و توسعه پایدار منطقه شود. تنها در حوزه توسعه زیربنایی، ارتباط مستقیمی بین امنیت و توسعه مشاهده نشد که با توجه به موقعیت استراتژیک استان قابل توجیه است.
رحمتی محمدی حمیدی (۱۴۰۰)	بررسی و تحلیل شاخص‌های توسعه امنیت زا در مناطق مرزی در غرب کشور	مطالعات نشان می‌دهد که شترهای شهرستان‌های غربی کشور از لحاظ شاخص‌های مختلف در وضعیت نامطلوبی قرار دارند و نسبت به سایر مناطق نیز شرایط بهتری ندارند. همچنین، مقایسه وضعیت فعلی این مناطق با سال ۱۳۸۱ نشان می‌دهد که محرومیت و نبود امکانات توسعه همچنان به قوت خود باقی است. این شرایط نه تنها منجر به ایجاد بستر ناامنی در مناطق حساس کشور می‌شود بلکه به عدم تعادل توسعه‌ای در سطح ملی نیز دامن می‌زند.
حشمتی جدید و همکاران	بررسی رهیافت آمایش مناطق مرزی در استان	نتایج پژوهش حاکی از آن است که ارتباط بین آمایش مناطق مرزی و توسعه پایدار در استان کرمانشاه به اندازه کافی مورد توجه قرار نگرفته است. در حالی که وجود ارتباطی ناگسستگی بین آمایش سرزمین

و ایجاد امنیت و توسعه پایدار در مناطق مرزی یک اصل پذیرفته شده است، شرایط موجود در استان کرمانشاه نشان می‌دهد که این اصل در برنامه‌ریزی‌های راهبردی متولیان امر جایگاه شایسته‌ای نیافته است.	کرمانشاه از نگاه توسعه و امنیت پایدار (۱۴۰۰)
مطالعات نشان داده‌اند که ایجاد فرصت‌های شغلی و تأمین امنیت در مناطق مرزی رابطه‌ای تنگاتنگ دارند؛ به عبارت دیگر، توسعه اقتصادی این مناطق و بهبود وضعیت معیشتی ساکنان مرزی از طریق فعالیت‌های اقتصادی سالم، نقش بسزایی در تقویت امنیت مرزها ایفا می‌کند. در این راستا، حمایت و سرمایه‌گذاری دولت در این مناطق می‌تواند به طور مستقیم بر کارکرد امنیتی مرزها تأثیر مثبت بگذارد.	رضا زاده و همکاران (۱۳۹۴) اقدامات توسعه‌ای و نقش آن در تأمین امنیت پایدار مناطق مرزی مطالعه موردی: کمربند سبز دشت خوشاب،
نتایج پژوهش نشان می‌دهد که مرزها، به دلیل افزایش تردد گردشگران و نفوذ عوامل مختلف سیاسی، اقتصادی و جغرافیایی، به مقاصد گردشگری پرتعدادی تبدیل شده‌اند. این تحول، انگیزه‌هایی چون کالاسازی، امنیت‌زدایی و تمایز را در پس خود دارد و منجر به ایجاد کارکردهای جدیدی در مرزها شده است. این رویکرد نوین، ارتباط تنگاتنگی بین گردشگری، امنیت و توسعه پایدار در مناطق مرزی ایجاد کرده و محققان را بر آن داشته تا با نگاهی چندبعدی به این موضوع بپردازند. در واقع، توریستی شدن مرزها، فرصتی استثنایی برای بررسی تعامل پیچیده بین تحرک و قدرت در این مناطق و شناخت بهتر تأثیر متقابل آن‌ها بر یکدیگر است.	سو ^۱ (۲۰۲۴) پدیده رو به رشد توریستی شدن مرزها

منبع: گردآوری نگارندگان، ۱۴۰۴.

مطالعات پیشین عمدتاً بر عوامل محدودکننده توسعه و امنیت پایدار در مناطق مرزی تمرکز داشته و کمتر به ریشه‌های ساختاری و سیاست‌های منطقه‌ای مؤثر بر این موضوع پرداخته‌اند. این پژوهش با رویکردی نوآورانه، به دنبال پر کردن این خلا پژوهشی است. نخست، با شناسایی عوامل زمینه‌ای و ساختاری که مانع تحقق توسعه و امنیت پایدار در این مناطق می‌شوند، به درک عمیق‌تری از چالش‌ها دست می‌یابد. دوم، با تأکید بر اهمیت رویکرد یکپارچه در سیاستگذاری برای مناطق مرزی، به دنبال ارائه راهکارهایی جامع برای توسعه همزمان و متوازن این مناطق است. مهم‌تر از آن، این پژوهش با بهره‌گیری از مدل آینده‌نگری، چشم‌اندازی از آینده محتمل مناطق مرزی را ترسیم می‌کند و با شناسایی عوامل محرک و بازدارنده، امکان برنامه‌ریزی استراتژیک و تصمیم‌گیری‌های آگاهانه را فراهم می‌آورد. به عبارت دیگر، این پژوهش نه تنها به تحلیل گذشته و حال می‌پردازد، بلکه با نگاهی به آینده، به دنبال ارائه راهکارهایی برای دستیابی به توسعه پایدار و امنیت پایدار در مناطق مرزی است.

محدوده مورد مطالعه

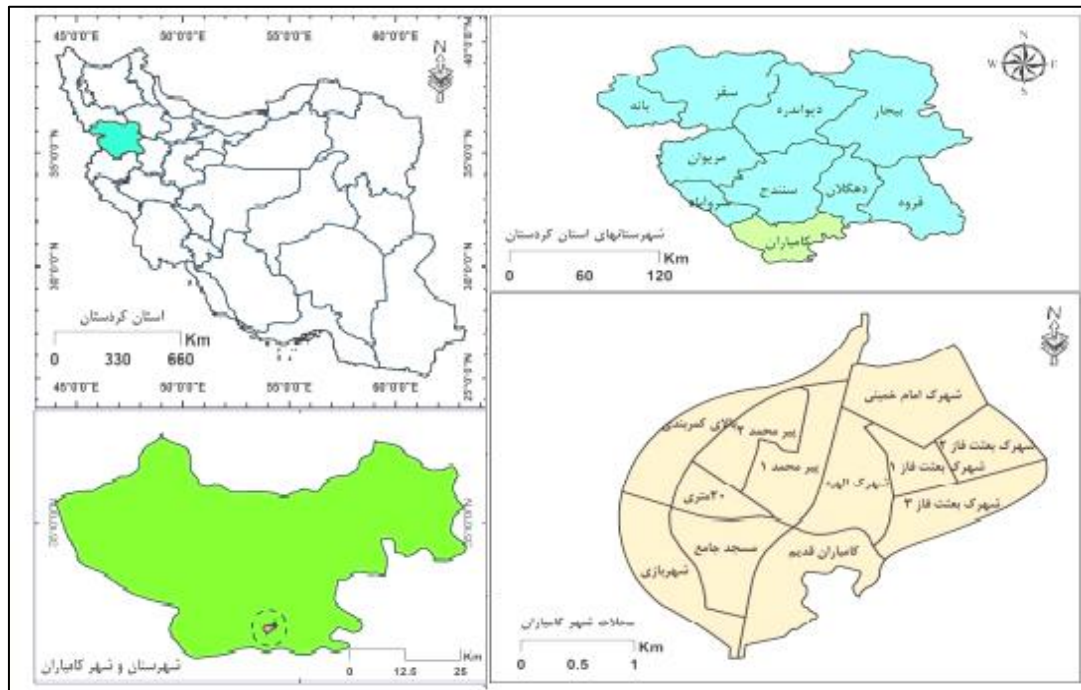
شهر کامیاران، مرکز شهرستان کامیاران در استان کردستان، در جنوب این استان و در مسیر جاده سنندج-کرمانشاه واقع شده است. این شهر با مختصات جغرافیایی ۴۶ درجه و ۵۵ دقیقه طول شرقی و ۳۴ درجه و ۴۸ دقیقه عرض شمالی و ارتفاع متوسط ۱۳۴۰ متر از سطح دریا، مساحتی بالغ بر ۵۵۹۰۶۶۳ متر مربع دارد. نزدیک‌ترین و مهم‌ترین شهر به کامیاران، کرمانشاه است و فاصله این شهر تا سنندج، مرکز استان، حدود ۶۴ کیلومتر است. بر اساس آخرین نتایج سرشماری عمومی نفوس و مسکن سال ۱۳۹۵ تعداد جمعیت شهر کامیاران معادل ۵۷۰۷۷ نفر بوده است. موقعیت محدوده مورد نظر در شکل (۲) نشان داده شده است.

مواد و روش‌ها

پژوهش حاضر با رویکردی توصیفی-تحلیلی به بررسی شاخص‌ها و متغیرهای مؤثر بر امنیت و توسعه پایدار در شهرهای مرزی پرداخته است. در بخش توصیفی، با بهره‌گیری از روش اسنادی، مصاحبه با خبرگان و پرسشنامه، متغیرهای کلیدی شناسایی و تدوین شدند. در این راستا، پس از مرور جامع ادبیات پژوهش، به لیستی از متغیرهای اولیه استخراج و با استفاده از روش دلفی و نظر جمعی خبرگان حوزه، به لیست نهایی متغیرها دست‌یافت. در بخش تحلیلی، برای سنجش عمق و گستردگی این متغیرها در

^۱ Su

سطح جامعه آماری، از روش پیمایشی و ابزار پرسشنامه استفاده شده است. پرسشنامه پژوهش با تکیه بر یافته‌های پژوهش‌های پیشین و نظرات خبرگان تدوین و روایی و پایایی آن به ترتیب با استفاده از روش‌های محتوایی و آلفای کرونباخ تأیید شده است. ضریب آلفای کرونباخ به دست آمده برای تمامی ابعاد پرسشنامه بالاتر از ۰.۷ بوده که نشان‌دهنده پایایی بالای ابزار سنجش است.

شکل (۲). محدوده مورد مطالعه. ترسیم: نگارنده، ۱۴۰۴

جامعه آماری این پژوهش را متخصصان و کارشناسانی تشکیل می‌دهند که به لحاظ نظری و عملی در حوزه امنیت و توسعه پایدار در شهرهای مرزی، به ویژه شهر کامیاران، دارای دانش و تجربه کافی هستند. این افراد شامل اعضای هیئت علمی دانشگاه، مسئولان شهری و کارشناسان حوزه جامعه‌شناسی می‌باشند. برای انتخاب نمونه، از روش نمونه‌گیری گلوله برفی استفاده شده است. این روش به دلیل ماهیت اکتشافی پژوهش و عدم وجود چارچوب نظری مشخص، مناسب‌ترین گزینه بود. در این روش، با شناسایی اولیه چند کارشناس و مصاحبه با آن‌ها، افراد جدیدی به نمونه اضافه شدند تا زمانی که به اشباع نظری رسیدیم. در نهایت، با ۴۰ نفر از خبرگان در این زمینه مصاحبه انجام شد. در مرحله نخست، با استفاده از روش اسنادی و مصاحبه با خبرگان، شاخص‌های کلیدی شناسایی و تدوین شدند. سپس، برای وزندهی و تعیین روابط بین این شاخص‌ها، از روش ماتریس اثرات متقاطع استفاده شد. در این روش، خبرگان میزان تأثیر هر شاخص بر شاخص‌های دیگر را بر اساس یک مقیاس پنج نقطه‌ای (از صفر تا سه) ارزیابی کردند. با استفاده از نتایج این ارزیابی، پیش‌ران‌های کلیدی و استراتژیک شناسایی شدند. در جدول (۳) شاخص‌های نهایی و کدهای آن‌ها ارائه شده است.

در پژوهش حاضر برای تحلیل عمیق روابط بین متغیرهای شناسایی شده و اولویت‌بندی آن‌ها، از نرم‌افزار تخصصی میک‌مک استفاده شده است. این نرم‌افزار با بهره‌گیری از روش ماتریس اثرات متقاطع، به بررسی تأثیر متقابل متغیرها بر یکدیگر می‌پردازد. در این روش، متغیرها در قالب یک ماتریس قرار می‌گیرند و خبرگان میزان تأثیر هر متغیر بر متغیرهای دیگر را بر اساس یک مقیاس پنج نقطه‌ای (از صفر تا سه) ارزیابی می‌کنند. عدد صفر به معنای عدم تأثیر، یک به معنای تأثیر ضعیف، دو به معنای تأثیر متوسط و سه به معنای تأثیر زیاد است.

جدول (۳). شاخص‌های امنیت پایدار و توسعه پایدار در شهر مرزی کامیاران

کد	پارامترهای فرعی	پارامترهای اصلی	کد	پارامترهای فرعی	پارامترهای اصلی	کد	پارامترهای فرعی	پارامترهای اصلی
Se1	میزان جرم و جنایت	عوامل	P1	بیکاری و فقر	عوامل	E1	میزان درآمد سرانه	عوامل
Se2	قاچاق کالا و مواد مخدر	امنیتی	P2	ثبات سیاسی	سیاسی	E2	نرخ بیکاری	اقتصادی
Se3	امنیت مرزی		P3	میزان فساد اداری		E3	میزان سرمایه‌گذاری	
Se4	درگیری‌های قومی و مذهبی		P4	مشارکت سیاسی		E4	توسعه زیرساخت‌ها (راه‌ها، برق، آب)	
Se5	تهدیدات تروریستی		P5	کیفیت حکوم‌داری		E5	تنوع اقتصادی	
			P6	روابط بین‌المللی		S1	سطح تحصیلات	عوامل
			En1	کیفیت هوا و آب	عوامل	S2	نرخ مهاجرت	اجتماعی
			En2	تنوع زیستی	زیست	S3	مشارکت اجتماعی	
			En3	مدیریت پسماند	محیطی	S4	عدالت اجتماعی	
			En4	تغییرات اقلیمی		S5	تنوع فرهنگی	
			En5	بلایای طبیعی		S6	میزان رضایت از زندگی	

منبع: یافته‌های پژوهش، ۱۴۰۴.

با استفاده از نرم‌افزار میک‌مک، می‌توان یک شبکه پیچیده از روابط بین متغیرها را ترسیم کرد و متغیرهای کلیدی و استراتژیک را شناسایی نمود. این نرم‌افزار با تحلیل این شبکه، این امکان را فرام می‌کند تا اهمیت نسبی هر متغیر را در سیستم مورد مطالعه تعیین کند و همچنین روابط علت و معلولی بین متغیرها را آشکار سازد. در نهایت، با استفاده از نتایج حاصل از نرم‌افزار میک‌مک، می‌توان اولویت‌بندی برای مداخلات و سیاستگذاری‌ها انجام داد.

یافته‌ها

به منظور شناسایی عوامل مؤثر بر امنیت و توسعه پایدار در شهر کامیاران، نظرات متخصصان حوزه شهری از طریق مصاحبه و پرسشنامه جمع‌آوری و تحلیل شد. در این راستا، ۲۷ شاخص کلیدی استخراج گردید. برای بررسی روابط بین این شاخص‌ها و تعیین تأثیرگذاری متقابل آن‌ها، از نرم‌افزار میک‌مک استفاده شد. با استفاده از روش ماتریس اثرات متقاطع، یک ماتریس 27×27 ایجاد شد که در آن، خبرگان میزان تأثیر هر شاخص بر سایر شاخص‌ها را ارزیابی نمودند.

نتایج حاصل از نرم‌افزار میک‌مک مبتنی بر تحلیل اثرات متقاطع، شاخص پرشدگی برای روندهای موجود در حدود $83/40$ درصد است که نشان از تأثیرگذاری بالای متغیرها بر یکدیگر می‌باشد. در مجموع 608 حالت از کل روابط بین روندها دارای ارزش اثرات متقاطع بوده‌اند. از مجموع روابط فوق، 121 رابطه، دارای ارزش عددی صفر یا بدون تأثیر است و بیانگر این است که روندها هیچ‌گونه تأثیرگذاری یا تأثیرپذیری بر یکدیگر نداشته‌اند. در ارزش عددی 1 ، مجموع روابط 128 می‌باشد و این مقدار نشان می‌دهد که روندها تأثیر ضعیفی بر یکدیگر داشته‌اند. در ارزش عددی 2 ، مجموعاً 260 رابطه بوده و نشان‌دهنده تأثیرگذاری متوسط روندها بر یکدیگر بوده است. در نهایت اینکه در ارزش عددی 3 ، 220 رابطه دارای تأثیرگذاری قوی روندها بر یکدیگر می‌باشد. و در نهایت روایی پرسشنامه مورد استفاده در این پژوهش نیز با استفاده از نرم‌افزار میک‌مک و با انجام دو بار چرخش داده‌ای تأیید شد و به میزان 100 درصد بهینه شد.

جدول (۴). ویژگی‌های تأثیرات مستقیم^۱

مقدار	شاخص
۲۷	ابعاد ماتریس
۲	تعداد تکرار
%۹۶	تأثیرگذاری چرخش اول
%۱۰۰	تأثیرپذیری چرخش اول
%۹۹	تأثیرگذاری چرخش دوم
%۱۰۱	تأثیرپذیری چرخش دوم
۱۲۱	تعداد صفرها (بدون تأثیر)
۱۲۸	تعداد یک‌ها (تأثیر ضعیف)
۲۶۰	تعداد دوها (تأثیر متوسط)
۲۲۰	تعداد سه‌ها (تأثیر زیاد)
۶۰۸	مجموع

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۴.

نتایج تحلیل میک‌مک نشان داد که بین شاخص‌ها روابط پیچیده‌ای وجود دارد و درصد بالایی از این روابط دارای تأثیرگذاری متقابل هستند. با توجه به نتایج حاصل از نرم‌افزار میک‌مک، می‌توان گفت که شاخص‌های شناسایی شده به شدت به یکدیگر وابسته هستند و تغییرات در یک شاخص می‌تواند بر سایر شاخص‌ها تأثیرگذار باشد. تحلیل اثرات متقابل در نرم‌افزار میک‌مک، روندهای شناسایی شده در سیستم مورد مطالعه را به دو گروه اصلی تقسیم می‌کند: روندهای پایدار، که نشان‌دهنده ثبات و تعادل در سیستم هستند، و روندهای ناپایدار، که نمایانگر تغییرات و نوسانات قابل توجه در سیستم می‌باشند.

سیستم‌های پایدار: این سیستم شامل متغیرهایی است که تأثیر مستقیمی بر کل سیستم دارند و به عنوان عوامل کلیدی شناخته می‌شوند. همچنین، متغیرهای مستقل و متغیرهای خروجی (نتایج) نیز در این دسته قرار می‌گیرند.

■ سیستم‌های ناپایدار: در این سیستم، متغیرها پیچیدگی بیشتری داشته و روابط بین آن‌ها متنوع‌تر است. این سیستم شامل متغیرهای تعیین‌کننده، دو وجهی، تأثیرپذیر، مستقل و تنظیم‌کننده می‌باشد.

با استفاده از صفحه پراکندگی ارائه شده توسط نرم‌افزار میک‌مک، می‌توان به طور دقیق‌تر موقعیت هر یک از این متغیرها را در سیستم مشخص کرده و روابط علت و معلولی بین آن‌ها را بررسی نمود. این تقسیم‌بندی این امکان را فراهم می‌کند تا با تمرکز بر متغیرهای کلیدی و استراتژیک، اقدامات مدیریتی مؤثرتری را برای بهبود وضعیت سیستم انجام گردد.

متغیرهای تأثیرگذار: متغیرهای تأثیرگذار در این پژوهش، الگوی توزیعی مشخصی را نشان می‌دهند که نشان از اهمیت و نقش کلیدی آن‌ها در تعیین وضعیت امنیت و توسعه پایدار شهر مرزی کامیاران دارد. براساس در مدل‌سازی انجام شده، دو متغیر "مشارکت اجتماعی" و "تغییرات اقلیمی" با کسب امتیاز ۲۳، به عنوان عوامل اصلی و موثر در وضعیت مورد بررسی شناخته شدند. این نتایج نشان می‌دهد که این دو عامل، بیشترین تأثیر مستقیم را بر وضعیت کنونی داشته‌اند. این موضوع نشان می‌دهد که تغییرات در این دو حوزه، به طور مستقیم بر امنیت و توسعه پایدار شهر تأثیرگذار است. از سوی دیگر، متغیرهایی مانند "مشارکت سیاسی"، "کیفیت حکومتمداری" و "بلاایای طبیعی" با کسب امتیاز عددی ۱۱، کمترین تأثیر مستقیم را داشته‌اند. با این حال، جالب توجه است که بیشترین تعداد متغیرهای مربوط به حوزه سیاسی در این ناحیه قرار دارند، اما امتیاز کلی آن‌ها در مقایسه با سایر متغیرها کمتر است. به عبارت دیگر، اگرچه حوزه سیاسی در این پژوهش دارای بیشترین تعداد متغیر بوده، اما تأثیرگذاری مستقیم این متغیرها بر امنیت و توسعه پایدار در مقایسه با متغیرهای اجتماعی و زیست‌محیطی مانند "مشارکت اجتماعی" و

^۱ MDI

"تغییرات اقلیمی" کمتر بوده است. امتیازهای اختصاص داده شده به متغیرها در جدول (۵)، اهمیت نسبی آن‌ها را در این موقعیت مشخص می‌کند.

جدول (۵). اثرات متقاطع متغیرهای تأثیرگذار بر اساس ماتریس MDI و MII

پارامتر اصلی	نماد	پارامتر فرعی	تأثیرگذار	تأثیرپذیر	خالص مستقیم
سیاسی	P2	ثبات سیاسی	۵۴	۳۹	۱۵
	P4	مشارکت سیاسی	۵۸	۴۷	۱۱
	P5	کیفیت حکومت داری	۵۷	۴۷	۱۱
اجتماعی	S3	مشارکت اجتماعی	۶۰	۳۷	۲۳
زیست محیطی	En4	تغییرات اقلیمی	۶۰	۳۷	۲۳
	En5	بلاایای طبیعی	۴۷	۳۶	۱۱
امنیتی	Se1	میزان جرم و جنایت	۶۵	۴۴	۲۱
	Se2	قاچاق کالا	۵۳	۳۷	۱۶

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۴.

متغیرهای دوجهی: متغیرهای دوجهی در این پژوهش، الگوی توزیع مشخصی در قسمت شمال شرقی صفحه پراکندگی از خود نشان می‌دهند. این متغیرها نه تنها بر سایر عوامل تأثیرگذار هستند، بلکه خود نیز تحت تأثیر عوامل دیگر قرار می‌گیرند. به عبارت دیگر، این متغیرها در شبکه پیچیده‌ای از روابط علت و معلولی قرار دارند که بر امنیت و توسعه پایدار شهر مرزی کامیاران در بلندمدت تأثیرگذار است. تحلیل خالص اثرگذاری و اثرپذیری متغیرهای دوجهی نشان می‌دهد که "بیکاری و فقر"، "نرخ بیکاری" و "تهدیدات تروریستی" به ترتیب با امتیاز ۱۴، ۱۵ و ۱۳، بیشترین تأثیر مستقیم را بر سایر متغیرها و در نتیجه بر امنیت و توسعه پایدار شهر دارند. در مقابل، متغیرهای "توسعه زیرساخت‌ها"، "میزان درآمد سرانه" و "تنوع فرهنگی" با امتیازهای منفی ۶ و ۵، کمترین تأثیر مستقیم را نشان می‌دهند.

جدول (۶). اثرات متقاطع متغیرهای دوجهی بر اساس ماتریس MDI و MII

مؤلفه	نماد	شاخص‌ها	تأثیرگذار	تأثیرپذیر	خالص مستقیم
اقتصادی	E1	میزان درآمد سرانه	۵۰	۵۵	-۵
	E2	نرخ بیکاری	۶۶	۵۲	۱۴
	E3	میزان سرمایه‌گذاری	۵۶	۴۹	۷
	E4	توسعه زیرساخت‌ها	۵۴	۶۰	-۶
اجتماعی	S4	عدالت اجتماعی	۵۸	۵۶	۲
	S5	تنوع فرهنگی	۴۶	۵۱	-۵
	S6	میزان رضایت از زندگی	۵۱	۵۲	-۱
سیاسی	P1	بیکاری و فقر	۶۳	۴۸	۱۵
	P3	میزان فساد اداری	۵۸	۴۹	۷
امنیتی	Se5	تهدیدات تروریستی	۷۱	۵۸	۱۳
زیست محیطی	En3	مدیریت پسماند	۴۶	۵۲	۶

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۴.

با توجه به جدول (۶) می‌توان گفت که تمامی متغیرهای شاخص اقتصادی در ناحیه متغیرهای دوجوهی قرار دارند. این امر اهمیت حیاتی شاخص‌های اقتصادی را در تعیین آینده امنیت و توسعه پایدار شهر مرزی کامیاران آشکار می‌سازد. لذا، سیاست‌گذاران و برنامه‌ریزان شهری باید با تمرکز بر شاخص‌های اقتصادی، به ویژه کاهش بیکاری و فقر و افزایش درآمد سرانه، گام‌های مؤثری در جهت تحقق اهداف توسعه پایدار بردارند.

متغیرهای تنظیمی: این نوع متغیرها به عنوان تنظیم‌کننده اصلی روابط بین سایر متغیرها در ناحیه مرکزی صفحه پراکندگی مستقر شده‌اند، نقش کلیدی در تعیین آینده امنیت و توسعه پایدار شهر مرزی کامیاران ایفا می‌کنند. آنچه نتایج نشان می‌دهد، امتیاز منفی هر دو متغیر واقع در این ناحیه است. این امر نشان می‌دهد که حفظ تعادل و هماهنگی بین این دو متغیر و سایر متغیرها، برای تحقق امنیت و توسعه پایدار در شهر کامیاران از اهمیت بالایی برخوردار است. به عبارت دیگر، این متغیرها مانند یک مکانیزم تنظیم‌کننده عمل می‌کنند و با حفظ تعادل، به ایجاد شرایط پایدار برای توسعه شهر کمک می‌کنند امتیازهای اختصاص داده شده به متغیرها در جدول (۷)، اهمیت نسبی آن‌ها را در این موقعیت مشخص می‌کند.

جدول (۷). اثرات متقاطع متغیرهای دوجوهی بر اساس ماتریس MDI و MII

مؤلفه	نماد	زیر شاخص‌ها	تأثیرگذار	تأثیرپذیر	خالص مستقیم
سیاسی	P6	روابط بین الملل	۴۷	۵۱	-۴
زیست محیطی	En2	تنوع زیستی	۳۸	۴۸	-۱۰

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۴.

متغیرهای مستقل: این متغیرها در ناحیه سوم صفحه پراکندگی و در ضلع جنوبی آن قرار گرفته‌اند. این نشان می‌دهد که این متغیرها کمترین تأثیرگذاری را بر امنیت و توسعه پایدار شهر مرزی کامیاران داشته‌اند. همان‌طور که در جدول (۸) مشاهده می‌شود، تنها یک متغیر در این ناحیه قرار گرفته است که مربوط به پارامتر اجتماعی و به طور خاص، "نرخ مهاجرت" است. امتیاز منفی ۱ برای این متغیر نشان می‌دهد که نرخ مهاجرت تأثیر بسیار کمی بر امنیت و توسعه پایدار شهر دارد و در واقع، این متغیر به عنوان یک عامل کم اهمیت در این حوزه شناخته می‌شود.

جدول (۸). اثرات متقاطع متغیرهای مستقل بر اساس ماتریس MDI و MII

مؤلفه‌ها	نماد	شاخص‌ها	تأثیرگذار	تأثیرپذیر	خالص مستقیم
عوامل اجتماعی	S2	نرخ مهاجرت	۳۸	۳۹	-۱

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۴.

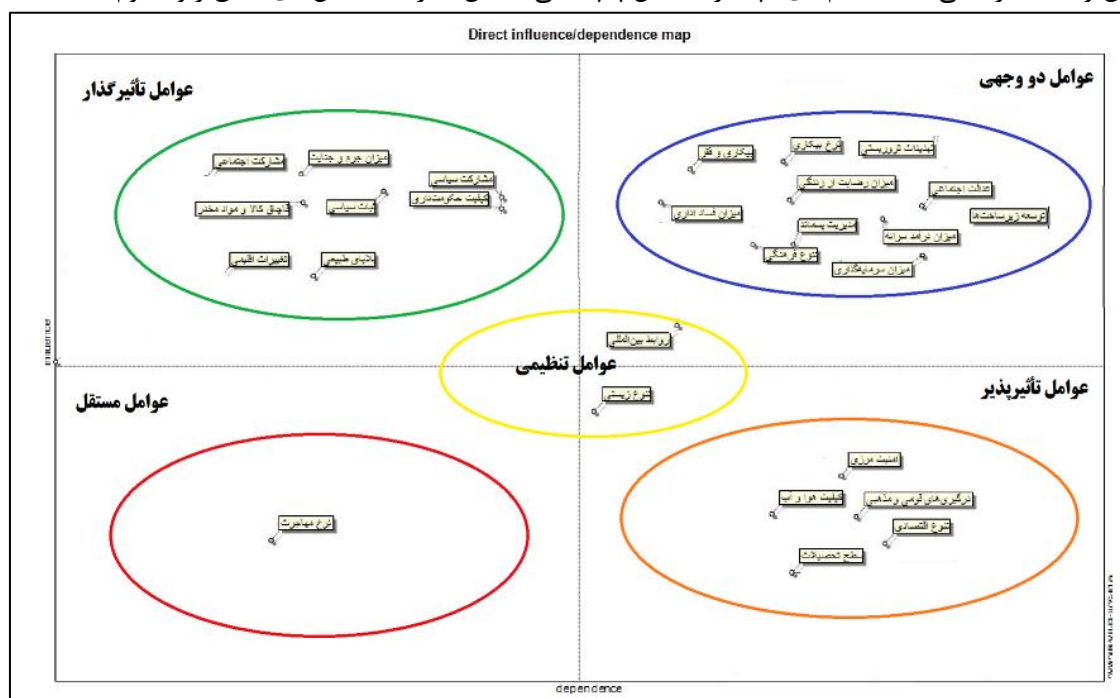
متغیرهای تأثیرپذیر: این متغیرها متغیرهای تأثیرپذیر، که در گوشه جنوب شرقی صفحه پراکندگی قرار گرفته‌اند، بیشتر تحت تأثیر سایر متغیرها قرار می‌گیرند تا اینکه خود بر آن‌ها تأثیرگذار باشند. به عبارت دیگر، این متغیرها بیشتر نقش واکنشی دارند تا نقش محرک. نتایج تحلیل نشان می‌دهد که متغیر "امنیت مرزی" با امتیاز منفی ۱۷، بیشترین تأثیرپذیری را از سایر متغیرها دارد. در مقابل، متغیرهای "تنوع اقتصادی" و "سطح تحصیلات" با امتیازهای منفی ۴۰ و ۳۵ به ترتیب کمترین تأثیرگذاری را نشان می‌دهند. این امر حاکی از آن است که این دو شاخص در مقایسه با سایر شاخص‌های مورد بررسی، کمترین اهمیت را در سیستم دارند و در پایین‌ترین سطح سلسله مراتب قرار گرفته‌اند.

جدول (۹). اثرات متقاطع متغیرهای تأثیر پذیر بر اساس ماتریس MDI و MII

مؤلفه	نماد	زیر شاخص‌ها	تأثیرگذار	تأثیرپذیر	خالص مستقیم
امنیتی	Se3	امنیت مرزی	۳۶	۵۳	-۱۷
	Se4	درگیری‌های قومی و مذهبی	۲۸	۵۵	-۲۷
زیست محیطی	En1	کیفیت هوا و آب	۳۱	۵۱	-۲۰
اقتصادی	E5	تنوع اقتصادی	۱۷	۵۷	-۴۰
اجتماعی	S1	سطح تحصیلات	۱۶	۵۱	-۳۵

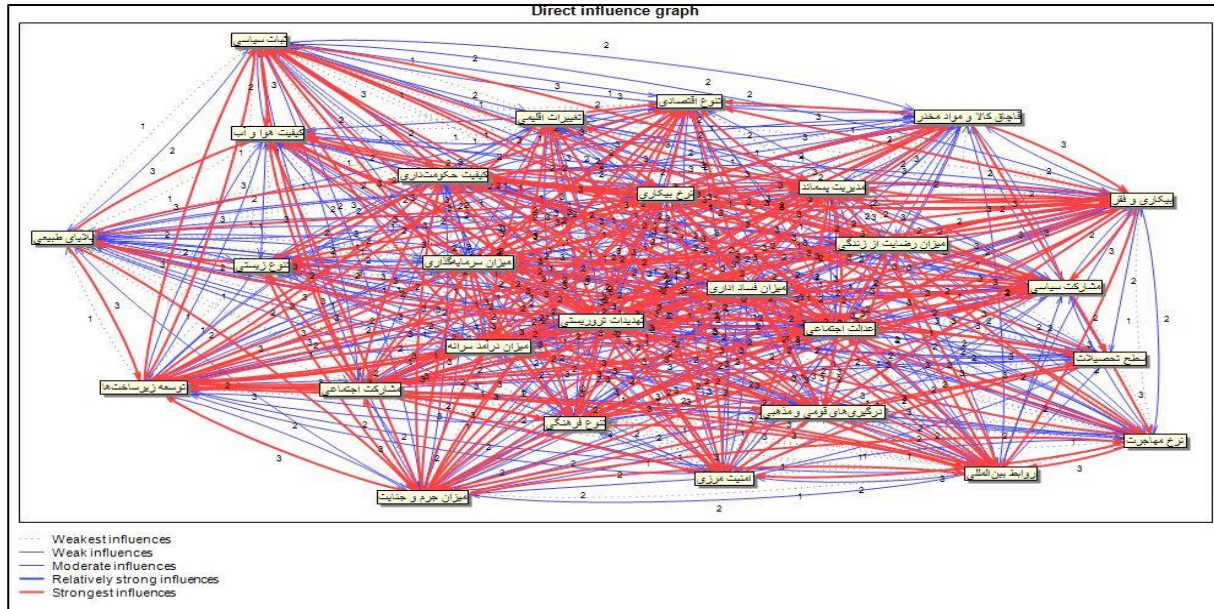
منبع: نگارندگان، ۱۴۰۴.

بنابراین با توجه به جدول (۹)، می‌توان نتیجه گرفت که متغیرهای واقع در ناحیه چهارم صفحه پراکندگی، به ویژه "امنیت مرزی"، به شدت تحت تأثیر عوامل خارجی قرار دارند و برای بهبود وضعیت این متغیرها، باید به عوامل مؤثر بر آن‌ها توجه ویژه شود. الگوی پراکندگی متغیرها در تحلیل تأثیرات متقاطع، نشان‌دهنده وضعیت پایداری یا ناپایداری سیستم است. زمانی که متغیرها به شکل حرف L در صفحه پراکندگی توزیع شوند، نشانگر یک سیستم پایدار است. در این حالت، برخی متغیرها نقش محرک و برخی دیگر نقش پاسخ‌گو را بر عهده دارند و جایگاه هر یک از آن‌ها در سیستم مشخص است و اگر متغیرها حول محور قطری صفحه پراکندگی توزیع شوند، نشان‌دهنده یک سیستم پیچیده و ناپایدار است. در این حالت، متغیرها معمولاً ترکیبی از ویژگی‌های محرک و پاسخ‌گو را دارا هستند و شناسایی دقیق نقش هر یک از آن‌ها دشوارتر است. به عبارت دیگر، نحوه قرارگیری متغیرها در صفحه پراکندگی، کلید درک پایداری یا ناپایداری سیستم است. (شکل ۳). سیستم‌های پایدار، قابل پیش‌بینی‌تر هستند و مدیریت آن‌ها آسان‌تر است، در حالی که سیستم‌های ناپایدار به دلیل پیچیدگی‌هایشان، نیازمند تحلیل‌های دقیق‌تر و مداوم هستند.

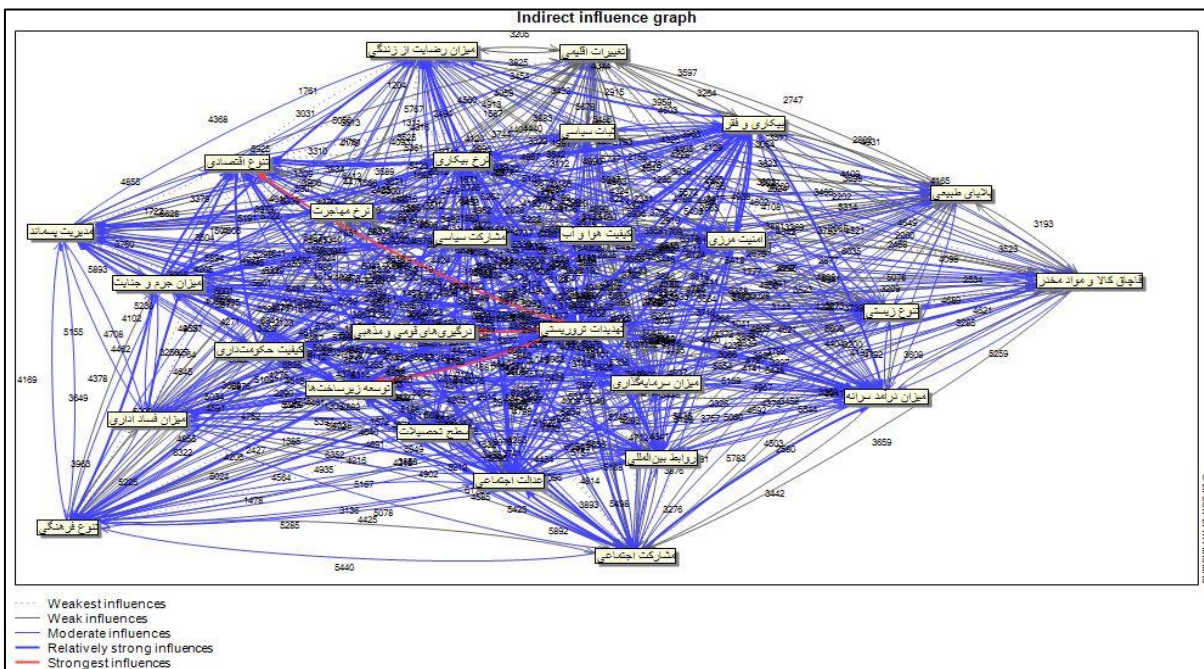

شکل (۳). نمودار پراکندگی متغیرها در محور تأثیرگذاری - تأثیرپذیری بر اساس تأثیرات مستقیم. منبع: نگارندگان، ۱۴۰۳.

نتایج کلی حاصل از متغیرهای تنظیمی، تاثیرگذاری، دووجهی و غیره در شکل (۴) و (۵) نشان داده شده است. روابط فضایی شکل گرفته در نقش امنیت و توسعه پایدار در شهر مرزی کامیاران گویایی آن است که متغیرهای مستقیم در پوشش ۱۰۰ درصد شامل شاخص‌های مانند ثبات سیاسی، مشارکت سیاسی، کیفیت حکومت داری، مشارکت اجتماعی، تغییرات اقلیمی، بلایای طبیعی، میزان جرم و جنایت و قاچاق کالا جز متغیرهای تأثیرگذاری و تشکیل‌دهنده امنیت و توسعه پایدار در شهر مرزی کامیاران هستند همچنین با توجه به این نتایج می‌توان گفت که با توجه به پوشش ۱۰۰ درصدی شاخص‌های گردشگری بیشترین تأثیر را بر تحقق امنیت و توسعه پایدار در شهر مرزی کامیاران می‌گذارد.

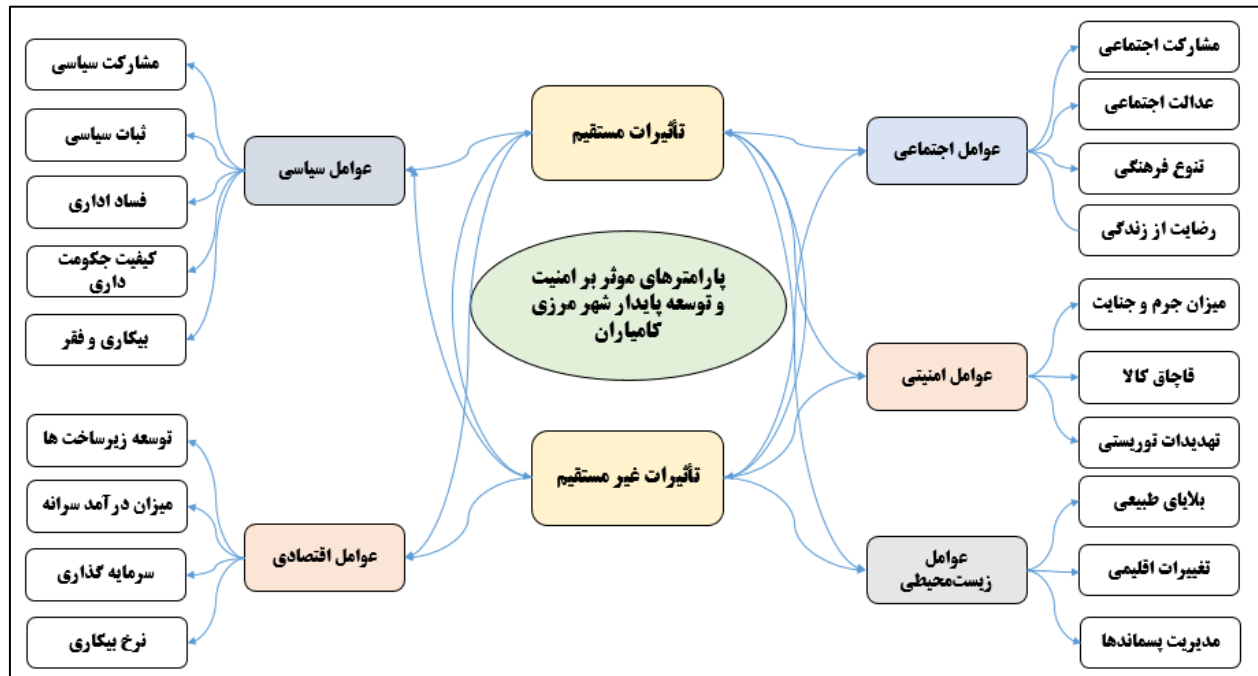

شکل (۴). تأثیرگذاری مستقیم متغیرها با پوشش ۱۰۰ درصد و روابط بین آن‌ها

شکل (۵). تأثیرپذیری متغیرها با پوشش ۱۰۰ درصد و روابط بین آن‌ها

با توجه به نتایج همپوشانی متغیرهای مستقیم و غیرمستقیم در پژوهش نشان داد که ۱۹ پارامتر کلیدی مؤثر بر وضعیت آینده امنیت و توسعه پایدار در شهر مرزی کامیاران شناخته شده است. همان گونه که در شکل (۶)، نمایش داده شده است این ۱۹ پارامتر شامل عوامل اجتماعی (مشارکت اجتماعی، عدالت اجتماعی، تنوع فرهنگی، رضایت از زندگی)، میزان جرم و جنایت، قاچاق کالا، تهدیدات توریستی، بلایای طبیعی، تغییرات اقلیمی، مدیریت پسماندها، زیست محیطی (مدیریت پسماند، تغییرات اقلیمی، بلایای طبیعی) می باشد.

شکل (۶). عوامل مؤثر بر وضعیت آینده امنیت و توسعه پایدار در شهر مرزی کامیاران. منبع: نگارنگان، ۱۴۰۴. در ادامه به رتبه بندی میزان اثرگذاری مستقیم متغیرها بر یکدیگر به تفکیک تأثیرپذیری و تأثیرگذار پرداخته شده است (جدول (۱۰)).

جدول (۱۰). رتبه بندی میزان اثرگذاری مستقیم و غیر مستقیم متغیرها بر یکدیگر به تفکیک تأثیرپذیری و تأثیرگذار

رتبه	شاخص	تأثیر مستقیم عوامل نسبت به یکدیگر		تأثیرات غیرمستقیم عوامل بر یکدیگر	
		میزان تأثیرگذاری	میزان تأثیرپذیری	میزان تأثیرگذاری	میزان تأثیرپذیری
۱	تهدیدات تروریستی	۷۱	۵۸	۱۶۰۴۰۳	۱۳۴۵۳۹
۲	نرخ بیکاری	۶۶	۵۲	۱۴۷۶۱۲	۱۱۹۹۰۱
۳	میزان جرم و جنایت	۶۵	۴۴	۱۵۱۶۰۳	۱۰۲۷۸۰
۴	بیکاری و فقر	۶۳	۴۸	۱۴۵۰۵۴	۱۱۱۸۴۲
۵	مشارکت اجتماعی	۶۰	۳۷	۱۳۸۲۱۳	۸۸۸۸۳
۶	عدالت اجتماعی	۵۸	۵۶	۱۳۲۱۵۳	۱۳۰۰۰۶
۷	میزان فساد اداری	۵۸	۴۹	۱۳۲۴۷۴	۱۱۲۷۶۸
۸	مشارکت سیاسی	۵۸	۴۷	۱۳۶۳۳۷	۱۰۸۵۸۰
۹	کیفیت حکومت داری	۵۷	۴۷	۱۳۵۰۶۰	۱۰۶۹۶۶
۱۰	میزان سرمایه گذاری	۵۶	۴۹	۱۳۱۱۸۷	۱۱۴۱۹۴

۱۳۶۶۵۷	۱۲۸۳۸۶	۶۰	۵۴	توسعه زیرساخت‌ها	۱۱
۹۰۴۳۴	۱۲۵۰۹۵	۳۹	۵۴	ثبات سیاسی	۱۲
۸۶۷۷۹	۱۲۶۳۷۹	۳۷	۵۳	قاچاق کالا و مواد مخدر	۱۳
۱۱۸۸۱۸	۱۱۵۹۷۶	۵۲	۵۱	میزان رضایت از زندگی	۱۴
۱۲۶۰۴۶	۱۱۵۴۱۲	۵۵	۵۰	میزان درآمد سرانه	۱۵
۱۱۹۳۳۹	۱۱۳۰۳۱	۵۱	۴۷	روابط بین‌المللی	۱۶
۸۴۶۷۶	۱۱۲۱۴۳	۳۶	۴۷	بلایای طبیعی	۱۷
۱۱۹۸۶۹	۱۰۷۴۰۳	۵۱	۴۶	تنوع فرهنگی	۱۸
۱۱۷۸۴۱	۱۱۱۲۸۹	۵۲	۴۶	مدیریت پسماند	۱۹
۸۳۲۰۳	۹۸۴۲۰	۳۴	۴۴	تغییرات اقلیمی	۲۰
۱۱۱۱۷۰	۸۷۷۷۲	۴۸	۳۸	تنوع زیستی	۲۱
۹۲۳۵۰	۹۱۰۳۸	۳۹	۳۸	نرخ مهاجرت	۲۲
۱۲۲۰۴۹	۷۹۲۰۵	۵۳	۳۶	امنیت مرزی	۲۳
۱۱۶۴۶۱	۷۲۸۹۶	۵۱	۳۱	کیفیت هوا و آب	۲۴
۱۲۹۵۵۵	۶۱۶۸۸	۵۵	۲۸	درگیری‌های قومی و مذهبی	۲۵
۱۳۲۶۰۰	۴۴۱۳۰	۵۷	۱۷	تنوع اقتصادی	۲۶
۱۱۹۱۶۱	۳۷۱۰۸	۵۱	۱۶	سطح تحصیلات	۲۷
۱۳۰۸	۱۳۰۸	۱۳۰۸	۱۳۰۸	جمع	

منبع: نگارندگان، ۱۴۰۳.

بر اساس نتایج جدول ۱۰، تهدیدات تروریستی با کسب بالاترین امتیاز (۷۱) در میان پارامترهای دارای تأثیرگذاری مستقیم، بیشترین تهدید را متوجه امنیت و توسعه پایدار شهر مرزی کامیاران می‌کند. به دنبال آن، نرخ بیکاری (۶۶) و میزان جرم و جنایت (۶۵) در رتبه‌های بعدی قرار دارند. اما اگر به تأثیرات غیرمستقیم این پارامترها بپردازیم، باز هم تهدیدات تروریستی با امتیاز ۱۶۰۴۰۳ در صدر قرار می‌گیرد و پس از آن، میزان جرم و جنایت (۱۵۱۶۰۳) و نرخ بیکاری (۱۴۷۶۱۲) قرار دارند. نکته قابل توجه این است که عوامل کلیدی مؤثر بر وضعیت آینده شهر در هر دو سطح تأثیرگذاری مستقیم و غیرمستقیم، یکسان هستند؛ اما رتبه‌بندی آن‌ها اندکی متفاوت است. این امر نشان می‌دهد که تهدیدات تروریستی، نرخ بیکاری و میزان جرم و جنایت، سه چالش اصلی پیش روی شهر مرزی کامیاران هستند که به طور همزمان بر ابعاد مختلف امنیت و توسعه پایدار آن تأثیر می‌گذارند."

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

برای دستیابی به آینده مطلوب در زمینه امنیت و توسعه پایدار شهر مرزی کامیاران، نیازمند شناخت دقیق وضعیت آینده این حوزه هستیم. رویکرد آینده‌نگاری، با شناسایی ظرفیت‌ها، چالش‌ها و مسائل پیش رو، ابزاری کارآمد برای برنامه‌ریزی و مدیریت این حوزه به شمار می‌رود و می‌تواند روش‌های مناسب‌تری را برای مواجهه با چالش‌ها و بهره‌برداری از فرصت‌ها ارائه دهد. در واقع آینده پژوهی امنیت پایدار در مناطق مرزی، موضوعی اجتناب‌ناپذیر برای توسعه پایدار در شهر مرزی کامیاران است. با پاسخ به سوالات مطرح شده، می‌توان تصویری روشن از آینده امنیت پایدار و توسعه پایدار شهر مرزی کامیاران ترسیم کرد و برای مقابله با چالش‌ها و بهره‌برداری از فرصت‌های جدید آماده شد.

در این راستا در پژوهش حاضر با بهره‌گیری از روش‌های خاص آینده‌نگاری، عوامل کلیدی مؤثر بر وضعیت آینده امنیت و توسعه پایدار در شهر مرزی کامیاران را از بین عوامل اولیه مؤثر شناسایی نمود و برای شناسایی متغیرهای اولیه تأثیرگذار وضعیت آینده امنیت و توسعه پایدار در شهر مرزی کامیاران از مطالعات پیشینه نظری و دلفی متخصصین استفاده شد. در این پژوهش، با بررسی

جامع ادبیات موضوع، ابتدا ۵ پارامتر اصلی و ۲۷ پارامتر فرعی به عنوان عوامل مؤثر بر امنیت و توسعه پایدار در شهر مرزی کامیاران، با استفاده از تکنیک دلفی، شناسایی شدند. سپس، این عوامل در ۵ دسته اصلی (تنظیمی، دوجبهی، تأثیرگذار، مستقل و تأثیرپذیر) طبقه‌بندی شدند و در نهایت، از میان ۲۷ پارامتر، ۱۹ عامل به عنوان پیشران‌های اصلی و کلیدی برای آینده امنیت و توسعه پایدار این شهر، تعیین گردیدند. که عبارتند از مشارکت اجتماعی، عدالت اجتماعی، تنوع فرهنگی، میزان رضایت از زندگی، بیکاری و فقر، ثبات سیاسی، میزان فساد اداری، مشارکت سیاسی، کیفیت حکومت‌داری، میزان درآمد سرانه، نرخ بیکاری، میزان سرمایه‌گذاری، توسعه زیرساخته، میزان جرم و جنایت، قاچاق کالا و مواد مخدر، تهدیدات تروریستی، مدیریت پسماند، تغییرات اقلیمی و بلایای طبیعی که عوامل شناسایی شده در پژوهش، چه به صورت مستقیم و چه غیرمستقیم، بیشترین تأثیر را بر امنیت و توسعه پایدار شهر مرزی کامیاران دارند. این اهمیت ناشی از نقش کلیدی این عوامل در بهبود شاخص‌های توسعه پایدار و امنیت در این منطقه است. لذا، توجه ویژه مدیران و مسئولان به این عوامل و آثار آن‌ها، می‌تواند زمینه را برای توسعه‌ای مطلوب و کارآمد در جهت تحقق اهداف امنیت و توسعه پایدار در کامیاران فراهم کند. همچنین با خروجی نرم‌افزار میک مک پرشدگی حدود ۸۳/۴۰ درصد بود که نشان از تأثیرگذاری بالای روندها بر یکدیگر بود. مجموعاً ۶۰۸ رابطه شناسایی شده که از این مقدار ۱۲۱ رابطه دارای ارزش عددی صفر؛ ۱۲۸ رابطه دارای عددی یک، ۲۶۰ رابطه دارای ارزش عددی دو و در نهایت ۲۴۰ رابطه نشان از ارزش عددی سه می‌باشد. هرکدام از رابطه‌های فوق نشان‌دهنده میزان تأثیرگذاری قوی تا بدون تأثیر می‌باشد.

براساس یافته‌های پژوهش حاضر شهر مرزی کامیاران با چالش‌های چندجانبه‌ای از جمله نابرابری‌های اجتماعی-اقتصادی، ناشی از سطح پایین تحصیلات و تنوع اقتصادی محدود، مواجه است. این چالش‌ها، در کنار تهدیدات امنیتی مانند جرم و جنایت و قاچاق کالا، می‌تواند منجر به ناامنی و عدم توسعه پایدار در منطقه شود. علاوه بر این، تغییرات اقلیمی به عنوان یک عامل جدید، با تأثیرگذاری بر منابع آب، کشاورزی و اقتصاد منطقه، بر پیچیدگی این چالش‌ها افزوده است. نتایج و دستاوردهای این تحقیق در حوزه آینده پژوهی پارامترهای امنیت پایدار و توسعه پایدار شهر مرزی کامیاران، می‌تواند کاربردهای بسیار گسترده و ارزشمندی در زمینه‌های مختلف داشته باشد. از جمله با شناسایی روندهای آینده و چالش‌های پیش‌رو، می‌توان اولویت‌های اصلی برای توسعه امنیت و توسعه پایدار در شهر مرزی کامیاران را مشخص کرد. نتایج این تحقیق می‌تواند به عنوان پایه‌ای برای تدوین برنامه‌های عملیاتی کوتاه مدت و بلند مدت در زمینه امنیت مرزی و توسعه پایدار استفاده شود و به سرمایه‌گذاران، سیاستگذاران کمک کند تا تصمیمات آگاهانه تری در زمینه برقراری امنیت و رسیدن به توسعه پایدار در این منطقه مرزی اتخاذ کنند. به طور خلاصه می‌توان گفت که وضعیت کنونی مناطق مرزی به شدت نگران‌کننده است. تغییرات سریع محیطی و اجتماعی، این مناطق را با چالش‌های جدی مواجه کرده است. برای مقابله با این چالش‌ها و دستیابی به توسعه پایدار و امنیت پایدار، باید با نگاهی به آینده و با استفاده از روش‌های آینده‌نگری، برنامه‌ریزی‌های لازم را انجام دهیم. با توجه به نتایج این پژوهش پیشنهادهایی به شرح زیر ارائه می‌گردد:

- تقویت امنیت مرزی: افزایش نیروهای مرزبانی، مبارزه با جرم و جنایت و قاچاق کالا، همکاری با دستگاه‌های قضایی
  - تقویت زیرساخت‌های اجتماعی و اقتصادی (توسعه آموزش و پرورش، حمایت‌های مالی برای توسعه کسب‌وکارهای محلی و متنوع‌سازی اقتصاد منطقه، توسعه زیرساخت‌های شهری)
  - تقویت مشارکت اجتماعی (تشکیل سازمان‌های مردم‌نهاد، ایجاد کانال‌های ارتباطی مؤثر)
  - ایجاد فرصت‌های شغلی
  - مدیریت پایدار منابع
  - مبارزه با فساد اداری: شفاف‌سازی امور مالی، تقویت نظارت بر دستگاه‌های اجرایی و برخورد با متخلفان
  - طبیعی (مدیریت پسماند برای کاهش آلودگی محیط زیست، حفاظت از تنوع زیستی)
- با توجه به پیچیدگی مسائل مربوط به مناطق مرزی، حل این مشکلات نیازمند یک رویکرد جامع و هماهنگ است که در آن همه دستگاه‌های اجرایی، بخش خصوصی و مردم با هم همکاری کنند.

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش

نویسندگان اصول اخلاقی را در انجام و انتشار این پژوهش علمی رعایت نموده‌اند و این موضوع مورد تأیید همه آنهاست.

مشارکت نویسندگان

مشارکت نویسندگان در مقاله به شکل توضیح داده شده از سوی مجله، مورد تأیید نویسندگان این مقاله است.

تعارض منافع

بنا بر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

حامی مالی

مقاله حاضر فاقد حمایت مالی است.

سپاسگزاری

از کلیه کسانی که در مراحل مختلف نوشتن این مقاله با نظرات خود ما را یاری دادند، سپاسگزاری می‌کنیم.

منابع و مأخذ

- احمدی، سیدعباس، زارعی، بهادر، و رنجبر، محمدصادق. (۱۳۹۵). تحلیل جغرافیایی امنیت در نواحی مرزی (مطالعه موردی: بندرعباس). *سیاست دفاعی*، ۲۴(۳ (پیاپی ۹۵))، ۲۲۳-۲۵۰. SID. <https://sid.ir/paper/261046/fa>
- اخباری ملیحه، زرقاتی، هادی؛ و مینائی، مسعود. (۱۳۹۹). بررسی میزان تاثیر عوامل طبیعی در امنیت مرزهای شرقی ایران با استفاده از سنجش از دور (نمونه موردی منطقه مرزی خراسان رضوی-افغانستان). *آمایش سیاسی فضا*، ۲ (۳): ۱۹۰-۲۰۶. https://psp.modares.ac.ir/article_20938.html
- بهرامی جاف، ساجد، مازندرانی، دریا؛ و نوبخت، سمیرا. (۱۴۰۳). آینده پژوهی توسعه پایدار در شهرهای مرزی بر اساس رویکرد حکمروایی شهری (نمونه موردی شهر مرزی سردشت). *مطالعات جغرافیایی مناطق کوهستانی*، ۵(۱)، ۱-۱۸. [10.22034/gasma.2024.714047](https://doi.org/10.22034/gasma.2024.714047)
- بهرامی جاف، ساجد؛ شیوراک، رحیم و مازندرانی، دریا. (۱۴۰۰). تحلیل کارکرد بازارچه‌ی مرزی در توسعه مناطق مرزی (نمونه موردی: بازارچه مرزی شیخ صالح). *جغرافیا و روابط انسانی*، ۳(۴)، ۵۱۱-۵۳۱. https://www.gahr.ir/article_130973_be71a0008cf027bd575f7d36dad07d57.pdf
- پرینیان، حاتم، زیاری، کرامت الله، میره ای، محمد و مدیری، مهدی. (۱۳۹۶). استراتژی‌های توسعه مناطق مرزی با رویکرد آمایش سرزمین (ناحیه مطالعاتی: ارومیه - سلماس). *فصلنامه علمی- پژوهشی اطلاعات جغرافیایی « سپهر »*، ۲۶(۱۰۴)، ۱۷۳-۱۸۴. [doi: 10.22131/sepehr.2018.30532](https://doi.org/10.22131/sepehr.2018.30532)
- جبارنژاد، کریم، زرگر، علیرضا، و رجیبی، هادی. (۱۳۹۸). عوامل سیاسی و اجتماعی مؤثر بر همکاری مرزنشینان در ارتقاء امنیت نواحی مرزی ارومیه. *علوم و فنون مرزی*، ۸(۴ (۳۱))، ۸۳-۹۸. SID. <https://sid.ir/paper/410642/fa>
- جلالیان، سیداسحاق. (۱۳۹۸). بررسی عوامل مؤثر بر ارتقاء امنیت پایدار مناطق مرزی مطالعه موردی: شهرستان مرزی سردشت. *پژوهشنامه مطالعات مرزی*، ۷(۴ (مسلسل ۲۶))، ۶۱-۸۶. SID. <https://sid.ir/paper/363729/fa>
- حسین‌پور، مهدی؛ و موسوی، میرنجف. (۱۴۰۳). ارائه الگوی راهبردی توسعه و امنیت پایدار مناطق مرزی و نقش آن در رقابت‌پذیری منطقه‌ای (مطالعه موردی: استان آذربایجان غربی). *فصلنامه علمی پژوهش‌های بوم‌شناسی شهری*، ۵(۵)، ۱-۱۸. [doi: 10.30473/grup.2024.70842.2843](https://doi.org/10.30473/grup.2024.70842.2843)

- حشمتی جدید، حمیدرضا، مرادی، سمیرا، و حشمتی جدید، مهدی. (۱۴۰۰). رهیافت آمایش مناطق مرزی در استان کرمانشاه از نگاه توسعه و امنیت پایدار. مدیریت و پژوهش های دفاعی، ۲۰(۹۱)، ۶۷-۳۱. SID. <https://sid.ir/paper/1038231/fa>
- خلیلی، رضا؛ بنی هاشمی، میرقاسم و قلی پور، محسن. (۱۳۹۸). امنیت و توسعه؛ تاثیر گفتمان های امنیت ملی بر برنامه های توسعه در جمهوری اسلامی ایران. سیاست های راهبردی و کلان، ۷(۲۸)، ۵۴۸-۵۸۰. doi: 10.32598/JMSP.7.4.3
- رحمتی، منصور و محمدی حمیدی، سمیه. (۱۴۰۰). بررسی و تحلیل شاخص های توسعه امنیت زا در مناطق مرزی (مورد مطالعه: مناطق مرزی غرب کشور). امنیت ملی، ۱۱(۴۰)، ۳۳۱-۳۶۰. Dio:20.1001.1.33292538.1400.11.40.128
- رستمعلی زاده، ولی اله. (۱۳۹۷). بررسی وضعیت توسعه پایدار نقاط شهری شهرستان های مرزی کشور، مطالعات جمعیتی، ۴(۲)، ۱۳۵-۱۸۰. https://jips.nipr.ac.ir/article_102536_8632c4ac98dc7f433ec3d20dcd1f4edd.pdf
- رضازاده، زهرا؛ شاطری، مفید و راستی، عمران. (۱۳۹۳). اقدامات توسعه ای و نقش آن در تأمین امنیت پایدار مناطق مرزی؛ مطالعه موردی: کمربند سبز دشت خوشاب / مرز خراسان جنوبی با افغانستان؛ فصلنامه مطالعات فرهنگی اجتماعی خراسان، ۹(۱)، ۷۲-۴۹. doi: 10.22034/fakh.2015.14606
- ریاضی، وحید. (۱۴۰۱). عوامل ژئواکونومیک اثرگذار بر امنیت در نواحی مرزی استان کردستان. امنیت ملی، ۱۲(۴۳)، ۳۴۲-۳۱۳. dor 20.1001.1.33292538.1401.12.43.11.0
- زالی، نادر؛ حیدری، صفورا و ابی زاده، سامان. (۱۴۰۰). بررسی رابطه متقابل امنیت و توسعه در مناطق مرزی ایران (مطالعه موردی: شهرستان های استان سیستان و بلوچستان). پژوهش های جغرافیای انسانی، ۵۳(۳)، ۱۱۶۳-۱۱۴۳. doi: 10.22059/jhgr.2020.307177.1008156
- صابر، زهرا، اخباری، محمد، و فرجی راد، عبدالرضا. (۱۳۹۷). تحلیل مولفه های تاثیرگذار آمایش منطقه مرزی بر مناسبات ایران و عراق. پژوهشنامه مطالعات مرزی، ۶(۱۹ مسلسل)، ۶۹-۴۵. SID. <https://sid.ir/paper/406037/fa>
- صفرعلیزاده، اسماعیل؛ بهرامی جاف، ساجد؛ خانزاده، مناف. (۱۴۰۲). آینده پژوهی پیشران های کلیدی مؤثر بر توسعه شهری مناطق مرزی براساس رویکرد حکمروایی شهری و منطقه ای (مطالعه موردی: جوانرود). جغرافیا و آینده پژوهی منطقه ای، ۱۱(۲)، ۵۱-۶۰. doi: 10.30466/grfs.2023.54803.1002
- عبداللهی، علی اصغر؛ دلیری، ماریه. (۱۴۰۳). آمایش اقتصادی نواحی مرزی با تاکید بر امنیت پایدار (مطالعه موردی: شهرستان سراوان). فصلنامه علمی برنامه ریزی منطقه ای، ۱۴(۵۳)، ۱۴۵-۱۵۸. dio:10.30466/grfs.2023.54803.1002
- فرجی زاده، خدر؛ عامری، محمدعلی و موسوی، سید رحیم (۱۳۹۸). درآمدی بر امنیت توسعه گرا و توسعه امنیت زا با تأکید بر نقش نهاد پلیس، تهران: پژوهشگاه علوم انتظامی و مطالعات اجتماعی.
- قاسمی، مریم، گلثومیان، حمیدرضا، و مینایی، حسین. (۱۳۹۹). شکاف های توسعه ای، مانعی در تحقق امنیت پایدار در نواحی مرزی (مطالعه موردی منطقه مرزی تایباد). مهندسی جغرافیایی سرزمین، ۳(۶)، ۶۳-۷۸. <https://ensani.ir/file/download/article/1662191958-10590-1400-57.pdf>
- قربانی سپهر، آرش، قربانی؛ سپهر، پریسا؛ دانشور، پروین. (۱۳۹۸). "تهدیدهای امنیتی مانعی در تحقق توسعه پایدار مناطق مرزی نمونه پژوهی: جنوب شرق کشور"، جغرافیای نظامی و امنیتی، ۲(۶)، ۱۱۳-۱۴۶.
- مرادی، بهروز؛ حسن آبادی، داود؛ مجتهد زاده، پیروز و لطفی، حیدر. (۱۳۹۹). تهدیدات امنیت ملی در مناطق مرزی: مطالعه موردی استان های کردستان و کرمانشاه. فصلنامه جغرافیا (برنامه ریزی منطقه ای)، ۱۰(۴۱)، ۵۷۱-۵۹۶. 20.1001.1.22286462.1399.11.1.33.7
- ملکی، عزیزاله و شریفی، محمد. (۱۳۹۶). تبیین نقش مردم در ایجاد توسعه متوازن نظم امنیت با تاکید بر توسعه اجتماعی؛ فصلنامه دانش انتظامی هرمزگان، ۸(۴)، ۸-۱.

مودودی ارخودی، مهدی. (۱۴۰۲)، شناسایی عوامل موثر بر ایجاد امنیت پایدار در روستاهای مرزی برحسب فاصله از مرز، فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، ۱۲(۴۶)، ۲۶۱ - ۲۷۸. [doi: 10.30495/jzpm.2022.5367](https://doi.org/10.30495/jzpm.2022.5367)

موسوی، میرنجف؛ ویسیان، محمد و خلیفی پور، حکیمه. (۱۳۹۵). اولویت‌بندی راهبردهای امنیت پایدار در آمایش مناطق مرزی (مطالعه موردی: استان کردستان). پژوهش‌های جغرافیای سیاسی، ۱(۲)، ۷۷-۵۵. [doi: 10.22067/pg.v1i2.43204](https://doi.org/10.22067/pg.v1i2.43204)

هاشمی، سیدمصطفی، علی پور، عباس، و فتحی، امیر. (۱۳۹۸). همبستگی تهدیدهای امنیتی-دفاعی با سطوح توسعه در استان کردستان با رویکرد آمایش سرزمین. آمایش محیط، ۱۲(۴۵)، ۱۹۹-۲۲۳. <https://sid.ir/paper/130787/fa> SID.

هاشمی، سیدمصطفی و نصرتی، حمیدرضا. (۱۴۰۱). تبیین رابطه میان توسعه و امنیت در مناطق مرزی (مطالعه موردی: منطقه مرزی بانه). فصلنامه آماد و فناوری دفاعی، ۵(۱)، ۱۴۹-۱۷۴. [dor: 20.1001.1.28212606.1401.5.13.6.4](https://doi.org/20.1001.1.28212606.1401.5.13.6.4)

ولی وندزمانی، حسین، متقی، افشین، و گلثومیان، حمیدرضا. (۱۳۹۸). تحلیل فضایی شاخص‌های توسعه نواحی مرزی (مطالعه موردی: دهستان‌های شهرستان تربت جام). پژوهشنامه مطالعات مرزی، ۷(۴) (مسلسل ۲۶)، ۲۴-۶۰. SID. <https://sid.ir/paper/363728/fa>

Abdollahi, Ali Asghar; Daliri, Marie. (2024). Economic planning of border areas with emphasis on sustainable security (case study: Saravan city). *Quarterly Journal of Regional Planning*, 14(53), 145-158. (In Persian). [dio:10.30466/grfs.2023.54803.1002](https://doi.org/10.30466/grfs.2023.54803.1002)

Ahmadi, Seyed Abbas; Zarei, Bahadur; Ranjbar, Mohammad Sadeq. (2016). Geographical Analysis of Security in Border Areas (Case Study: Bandar Abbas), *Journal of Defense Policy*, 24(95), 223-250. (In Persian). SID. <https://sid.ir/paper/261046/fa>

Akhbari M, zarghani H, Minaei M. (2020). An Investigation into the Impact of Natural Factors on the Security along Eastern Borders of Iran Using Remote Sensing (Case Study: Iran-Afghanistan Border Zone in Khorasan Razavi Province, Iran); *pos*, 2 (3):190-206. (In Persian). https://psp.modares.ac.ir/article_20938.html

Bahramijaf S, mazandarni D, nobakht S. (2024). Investigating the effective factors on achieving the desired governance of border cities (case study of Paveh city); *JGSMA*, 5 (1). (In Persian). [10.22034/gasma.2024.714047](https://doi.org/10.22034/gasma.2024.714047)

Bahramijaf, S., Shivrak, R. and mazandarni, D. (2021). Analysis of Border Market Functioning in Border Area Development (Case Study: Sheikh Saleh Border Market. *Geography and Human Relationships*, 3(4), 511-531. (In Persian). https://www.gahr.ir/article_130973_be71a0008cf027bd575f7d36dad07d57.pdf

Bibri, S. E. (2018). Backcasting in futures studies: a synthesized scholarly and planning approach to strategic intelligent, sustainable city development. *European Journal of Futures Research*, 6(1), 13. <https://doi.org/10.1186/s40309-018-0142-z>

Bobrovskaya, T. Gherman, O., & Zaytseva, T. (2019). Sustainable development of border areas as a subject of scientific research. In International Conference on Sustainable Development of Cross-Border Regions: Economic, Social and Security Challenges, (ICSDCBR) (pp. 293-297). [DOI:10.2991/icsdcbr-19.2019.61](https://doi.org/10.2991/icsdcbr-19.2019.61)

Côté-Boucher, K., Infantino, F., & Salter, M. B. (2014). Border security as practice: An agenda for research. *Security dialogue*, 45(3), 195-208. <https://doi.org/10.1177/0967010614533243>

Farajizadeh, Khader; Ameri, Mohammad Ali and Mousavi, Seyed Rahim (2019). *An Introduction to Developmental Security and Security-Promoting Development with Emphasis on the*

- Role of the Police Institution*, Tehran: Research Institute of Law Enforcement Sciences and Social Studies. (In Persian).
- Fernández-Güell, J.-M., Collado-Lara, M., Guzmán-Araña, S., & Fernández-Añez, V. (2016). Incorporating a Systemic and Foresight Approach into Smart City Initiatives: The Case of Spanish Cities. *Journal of Urban Technology*, 23(3), 43-67. <https://doi.org/10.1080/10630732.2016.1164441>
- Ghasmi, M., Golsomian, H., Minayi, H. (2020). khalaacpehei toseh i mane amenit payedar dar menategh marzi mi shod (motaleh moordi mantegheh marzi tayebad). *Manpandesi jogharafiyayi ghalamro*, 3(6), 63-78. (In Persian). <https://ensani.ir/file/download/article/1662191958-10590-1400-57.pdf>
- Ghorbani Sepehr, Arash; Ghorbani Sepehr, Parisa; Daneshvar, Parvin (2019). "Security threats as an obstacle to achieving sustainable development in border areas: a case study: the southeast of the country", *Military and Security Geography*, 2(6), 113-146. (In Persian).
- Hashemi, Seyed Mostafa and Nosrati, Hamid Reza. (2022). explaining the relationship between development and security in border areas (Case study: Baneh border area). *Quarterly Journal of Defense Preparedness and Technology*, 5(1), 149-174. (In Persian). [doi: 20.1001.1.28212606.1401.5.13.6.4](https://doi.org/10.1001.1.28212606.1401.5.13.6.4)
- Hashemi, Seyed Mustafa; Alipour, Abbas and Fathi, Amir (2019) Correlation of security-defense threats with development levels in Kurdistan province with a land planning approach, *Quarterly Journal of Environmental Planning*, 45, 199-223. (In Persian). SID. <https://sid.ir/paper/130787/fa>
- Heshmati Jadid, Hamid Reza, Moradi, Samira, & Heshmati Jadid, Mehdi. (2021). Approach to Border Areas Planning in Kermanshah Province from the Perspective of Sustainable Development and Security. *Defense Management and Research*, 20(91), 31-67. (In Persian). SID. <https://sid.ir/paper/1038231/fa>
- Hosseinpour, M. and Mousavi, M. N. (2024). Presenting a strategic model for sustainable development and security of border areas and its role in regional competitiveness (case study: West Azerbaijan province). *Journal of Urban Ecology Researches*, (5), 1-18. (In Persian). [doi: 10.30473/grup.2024.70842.2843](https://doi.org/10.30473/grup.2024.70842.2843)
- Jabarnejad, Karim, Zargar, Alireza, & Rajabi, Hadi. (2019). Political and social factors affecting the cooperation of border residents in improving the security of the border areas of Urmia. *Border Sciences and Technologies*, 8(4 (31)), 83-98. (In Persian). SID. <https://sid.ir/paper/410642/fa>
- Jalalian, Seyyed Shaq. (2019). investigating the factors affecting the promotion of sustainable security in border areas, case study: Sardasht border city. *Journal of Border Studies*, 7(4 (Issue 26)), 61-86. (In Persian). SID. <https://sid.ir/paper/363729/fa>
- Khalili, R., Banihashemi, M. and Gholipour, M. (2020). Security and Development; the Impact of National Security Discourses on Development Plans in the Islamic Republic of Iran. *Quarterly Journal of the Macro and Strategic Policies*, 7(28), 548-580. (In Persian). [doi: 10.32598/JMSP.7.4.3](https://doi.org/10.32598/JMSP.7.4.3)
- Leuprecht, C., Hataley, T., & Brunet-Jailly, E. (Eds.). (2022). *Patterns in Border Security: Regional Comparisons*. Taylor & Francis.
- Liu, H. Fan, J. Zhou, K. Xu, X. Zhang, H. Guo, R. & Chen, S. (2023). Assessing the dynamics of human activity intensity and its natural and socioeconomic determinants in Qinghai-Tibet Plateau. *Geography and Sustainability*, 4(4), 294-304. <https://doi.org/10.1016/j.geosus.2023.05.003>

- Maleki, Azizah and Sharifi, Mohammad (2017); Explaining the role of people in creating a balanced development of the security system with an emphasis on social development; *Hormozgan Scientific-Specialized Quarterly Journal of Police Knowledge*, 8(4), 57-1. (In Persian).
- Mendoza Cota, J. E. (2017). Economic integration and cross-border economic organizations: The case of San Diego-Tijuana. *Estudios fronterizos*, 18(35), 22-46. <https://doi.org/10.21670/ref.2017.35.a02>
- Mododi arkhodi, M. (2022). Identify the factors affecting the establishment of sustainable security in border villages in terms of distance from the border. *Regional Planning*, 12(46), 261-278. (In Persian). [doi: 10.30495/jzpm.2022.5367](https://doi.org/10.30495/jzpm.2022.5367)
- Moradi, B., Hassanabadi, D., Mojtahedzadeh, P. and lotfi, H. (2021). National Security Threats in Border Areas: A Case Study of Kurdistan and Kermanshah Provinces. *Geography (Regional Planning)*, 10(41), 571-596. (In Persian). [DOI: 20.1001.1.22286462.1399.11.1.33.7](https://doi.org/10.1001.1.22286462.1399.11.1.33.7)
- Mousavi, M., Waysian, M. and Halifipour, H. (2016). Prioritizing Sustainable Security Strategies in Borderline Areas Case Study: Kurdistan Province. *Research Political Geography Quarterly*, 1(2), 55-77. (In Persian). [doi: 10.22067/pg.v1i2.43204](https://doi.org/10.22067/pg.v1i2.43204)
- Parnian, H., Ziyari, K., Mirehie, M. and modiri, M. (2018). Development Strategies of Border Regions with Spatial Planning Approach Case Study: Urmia–Salmas Zone. *Scientific-Research Quarterly of Geographical Data (SEPEHR)*, 26(104), 173-184. (In Persian). [doi: 10.22131/sepehr.2018.30532](https://doi.org/10.22131/sepehr.2018.30532)
- Pawlewicz, K., Senetra, A., Gwiaździńska Goraj, M. and Krupickaitė, D. (2019). Differences in the Environmental, Social and Economic Development of Polish–Lithuanian TransBorder Regions, *Social Indicators Research*,
- Rahmati, M., & mohammadi hamidi, S. (2021)."Investigation and analysis of security development indicators in border areas (Case study: western border areas of Iran)", *National Security*, 11, 40, 331-360. (In Persian). [Dio:20.1001.1.33292538.1400.11.40.128](https://doi.org/10.1001.1.33292538.1400.11.40.128)
- Rezazadeh, Z., Shateri, M. and Rasti, O. (2015). Expansion actions and its role in providing permanent security of frontier localities Case study: the green belt of Dashte Khoshab/South Khorasan border with Afghanistan. *Journal of Socio-Cultural Studies of Khorasan*, 9(1), 49-72. (In Persian). [doi: 10.22034/fakh.2015.14606](https://doi.org/10.22034/fakh.2015.14606)
- Rezazadeh, Zahra and Shateri, Mofid and Rasti, Imran (2014); Development measures and their role in ensuring sustainable security of border areas; Case study: green belt of Khushab plain / South Khorasan border with Afghanistan; *Quarterly Journal of Khorasan Social and Cultural Studies*, 9(1), 49-72. (In Persian).
- Riazi, V. (2022). Geo-economic factors affecting security in the border areas of Kurdistan province. *National Security*, 12(43), 313-342.
- Rostamalizadeh, V. (2018). Evaluation of Sustainable Urban Development in Border Cities of Iran. *Iranian Population Studies*, 4(2), 135-180. (In Persian). https://jips.nipr.ac.ir/article_102536_8632c4ac98dc7f433ec3d20dcd1f4edd.pdf
- Saber, Zahra; Akhbari, Mohammad; and Faraji-Rad, Abdolreza (2018); Analysis of the influential components of border area planning on Iran-Iraq relations; *Journal of Border Studies*, 6(1), 45-70. (In Persian). SID. <https://sid.ir/paper/406037/fa>
- Safar Alizadeh, I., Bahrami Jaff, S., & Khanzadeh, M. (2023). Future research of the key drivers affecting the urban development of border areas based on the approach of urban and

- regional governance (Case study: Javanrood). *Geography and Regional Future Studies*, 1(2), 51-60. (In Persian). [doi: 10.30466/grfs.2023.54803.1002](https://doi.org/10.30466/grfs.2023.54803.1002)
- Sapiro, P. (2017). Explaining geographic patterns of small group internal migration. *Population, Space and Place*, 23(8), e2078. <https://doi.org/10.1002/psp.2078>
- Su, X. (2024). Security, economy, and the touristification of borders. *Annals of Tourism Research*, 105(c), 103734
- Sulistiani, I., & Suardi, S. (2024). BORDER AREA ECONOMIC DEVELOPMENT STRATEGY: A SUSTAINABLE APPROACH. *INTERNATIONAL JOURNAL OF ECONOMIC LITERATURE*, 2(3), 750-762. <https://injole.joln.org/index.php/ijle/article/view/107>
- Tadjbakhsh, Shahrbanou (2021). "Human security: Looking back before looking forward". In: Proceedings of International Conference on Human security in West Asia (ICHSWA).
- Tulumello, S. (2018). The multiscalar nature of urban security and public safety: Crime prevention from local policy to policing in Lisbon (Portugal) and Memphis (the United States). *Urban Affairs Review*, 54(6), 1134-1169. <https://doi.org/10.1177/1078087417699532>
- Valivandezamani, Hossein; Mottaghi, Afshin and Golsoomian, Hamidreza (2019) Spatial analysis of development indicators of border areas, case study: rural areas of Torbatjam county, *Journal of Border Studies*, 7, 4, 60-24. (In Persian). <https://sid.ir/paper/363728/fa>
- Wagner, J. (2021), *Border Management in Transformation: Transnational Threats and Security Policies of European States*, Springer https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-030-62728-7_15
- Zali, N., Heydari, S. and Abizade, S. (2021). Investigating the interrelationship between security and development in Iran's border regions (Case study: counties of Sistan and Balouchestan province). *Human Geography Research*, 53(3), 1143-1163. (In Persian). [doi: 10.22059/jhgr.2020.307177.1008156](https://doi.org/10.22059/jhgr.2020.307177.1008156)